

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2022

Monika Ryšavá

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Porovnání postojů obyvatel města a vesnice k přírodě

Bakalářská práce

Autor práce: Monika Ryšavá
Studijní program: B0314A250008 Sociologie
Studijní obor: Sociologie
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Hradec Králové, 2022

Zadání bakalářské práce

Autor: Monika Ryšavá

Studium: F19BP0140

Studijní program: B0314A250008 Sociologie

Studijní obor:

Název bakalářské práce: Porovnání postojů obyvatel města a vesnice k přírodě

Název bakalářské práce Comparison of Attitudes of Town and Village Residents Towards
AJ: Nature

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem této bakalářské práce bude porovnání postojů obyvatel města a vesnice k přírodě. Vidí mladší lidé přírodu jinak než ti starší? Pokud ano, v jakých aspektech se jejich vnímání liší? Je pohled na přírodu rozdílný nejen s ohledem na věk, ale i tím, zda člověk žije ve městě, či na vesnici? Vidí obyvatelé města přírodu jinak, než lidé žijící na vesnici? Pokud ano, z jakých stránek přírodu vnímají jinak? Empirická část práce bude provedena metodou kvantitativního šetření.

Keller, Jan. 1997. *Sociologie a ekologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 233 s. Základy sociologie, 4. svazek. ISBN 80-85850-42-7.

Librová, Hana. 1987. *Sociální potřeba a hodnota krajiny*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 134 s. Spisy Univerzity J.E. Purkyně v Brně, Filozofická fakulta = Opera Universitatis Purkynianae Brunensis, Facultas philosophica ; 269. Dostupné také z: <https://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/103772>.

Librová, Hana. 2003. *Vlažní a váhaví: (kapitoly o ekologickém luxusu)*. Brno: Doplněk, 313 s. Sociálně-ekologická edice. ISBN 80-7239-149-6.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 25.3.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

Ve Volavé Lhotě dne 1.5.2022

Monika Ryšavá

Anotace

Ryšavá, M. 2022. *Porovnání postojů obyvatel města a vesnice k přírodě*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 45 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce se zabývá porovnáním postojů k přírodě a ochraně životního prostředí mezi obyvateli různých měst a vesnic. Zároveň srovnává i další sociodemografické údaje, jako je věk, pohlaví, vzdělání a zaměstnání a analyzuje jejich závislost na vybraných otázkách v dotazníku, které souvisejí s přírodou nebo ochranou životního prostředí. Nejzásadnějším výzkumným cílem v této práci, je zjistit, zda mají již zmíněná sociodemografická specifika vliv na postoj k přírodě a k ochraně životního prostředí. Empirická část práce je pak zpracována pomocí dat sesbíraných z již provedeného dotazníkového šetření. Výzkumy probíhaly ve třech různých letech s určitým časovým odstupem, což mi umožňuje porovnat vývoj odpovědí účastníků výzkumu napříč různými lety.

Klíčová slova: životní prostředí, město, vesnice, příroda

Annotation

Ryšavá, M. 2022. *Comparison of Attitudes of Town and Village Residents Towards Nature*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 45 pp. Bachelor Thesis.

This bachelor thesis deals with the comparison of attitudes to nature and environmental protection among the inhabitants of various towns and villages. At the same time, it compares other socio-demographic data, such as age, gender, education and employment, and analyzes their dependence on selected questions in the questionnaire that are related to nature or environmental protection. The most fundamental research goal in this work is to find out whether the already mentioned socio-demographic specifics have an impact on the attitude towards nature and environmental protection. The empirical part of the work is then processed using data collected from an already conducted questionnaire survey. The research took place over three various years with a certain time lag, which allows me to compare the evolution of research participants' responses across different years.

Keywords: environment, city, village, nature

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala svému vedoucímu práce doc. Mgr. Jánů Bunčákovi, CSc. za velkou vstřícnost a trpělivost při hodinách konzultací a za jeho odborné vedení této práce. Současně bych ráda vyjádřila poděkování všem lidem, kteří mě v psaní této práce jakkoliv podporovali. Zvláště pak děkuji své rodině a kolegyním Tereze Mašatové a Nikole Antonínové, které mě povzbuzovaly v těch nejtěžších chvílích.

Monika Ryšavá

Obsah

Úvod	10
Teoretická část	12
Co je to příroda?	12
Vývoj pohledu na přírodu.....	12
Krajina a sociologie krajiny.....	14
Životní prostředí	16
Ekologie.....	17
Environmentalismus	18
Město a venkov.....	19
Historie venkova a města.....	20
Urbanizace	21
Současné bádání	22
Empirická část	24
Výzkumné otázky a hypotézy	24
Představení výzkumu.....	24
Výsledky výzkumu	26
Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle velikosti bydliště (porovnání velké město – vesnice)	26
Místo bydliště a životní prostředí versus ekonomický růst	27
Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany ŽP podle místa bydliště	28
Třídění odpadu a místo bydliště	29
Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle věku.....	31
Věk a životní prostředí versus ekonomický růst	32
Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí podle věku	33
Třídění odpadu podle věku.....	35
Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle pohlaví	36

Pohlaví a životní prostředí versus ekonomický růst.....	37
Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí podle pohlaví.....	38
Třídění odpadu podle pohlaví.....	39
Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle vzdělání ...	40
Vzdělání a životní prostředí versus ekonomický růst.....	41
Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí podle vzdělání	42
Ochota třídit odpad podle vzdělání.....	43
Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle profese.....	44
Profese a životní prostředí versus ekonomický růst	45
Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany ŽP podle profese.....	46
Třídění odpadu a profese	48
Závěr a shrnutí výsledků	50
Seznam literatury a elektronických zdrojů.....	53
Seznam tabulek a grafů.....	56
Přílohy	58

Úvod

V rámci své bakalářské práce jsem se rozhodla věnovat tématu přírody, konkrétně postojům obyvatel města a vesnice k přírodě. Práce je rozdělena do dvou částí první je část teoretická a následuje empirická část. Nejdříve budu v teorii vymezovat, co to vlastně pojem příroda znamená a co si pod ním představují různí autoři. V mém případě chápu přírodu velmi podobně jako životní prostředí, dalo by se říci až stejně, ačkoliv jsou zde rozdíly, na které bude poukázáno v teoretické části práce. Dále se budu věnovat definicím krajiny a historickým proměnám lidského pohledu na ni a na vývoj vztahu člověk – příroda.

Následně nastíním význam pojmu město a vesnice a s ním související proces urbanizace a její fáze.

Zpočátku jsem se chtěla soustředit právě na obyvatele měst a vesnic, nicméně po prozkoumání různých výzkumů a šetření, mě začalo zajímat, jak se vztahy a postoje k přírodě a její ochraně mění v závislosti na různých sociodemografických údajích. Proto budou do empirické částí bakalářské práce zahrnuty i údaje jako je věk, pohlaví, vzdělání a zaměstnání.

Výzkum proběhne formou analýzy již sesbíraných dat, protože tímto tématem se zabývala celá řada šetření, nejen v rámci České republiky, ale i mezinárodních a jedno takové šetření – konkrétně ISSP – bude použito i v mé práci. Výhodou tohoto šetření je, že probíhá kontinuálně a výsledky se dají interpretovat v průběhu času. Tuto možnost by mé vlastní dotazníkové šetření nemělo. V datech porovnáám otázky a ty, které budou srovnatelné vyberu do své praktické části. Výzkumy životního prostředí mají v České republice více než desetiletou tradici, pravidelně je opakuje Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM).

Současně je problematice životního prostředí, jeho ochrany a obecněji i pojmu příroda věnována velká pozornost, kvůli zhoršujícím se meteorologickým podmínkám (dlouhá období sucha, nebo naopak prudké deště, tornádo). Tímto tématem se zabývá řada osobností, pro mne je jednou z nejvýznamnějších Hana Librová, která vydala několik knih o environmentálním chování. Jsou zde ale i další významní autoři, kteří se zabývají přírodou a vědami s ní souvisejícími například Jan Krajhanzl, Stanislav Komárek či Zdeněk Laštůvka.

V závěru budou shrnuty výsledky mé práce. Součástí bakalářské práce budou také přílohy a v nich tabulky, které nebudou v praktické části použity a interpretovány.

Teoretická část

Co je to příroda?

Velmi základně a zjednodušeně se dá příroda rozdělit na živou (organickou) a neživou (anorganickou) složku. Živá příroda zahrnuje cokoliv, co je živé – květiny, houby, zvířata. Neživá příroda je naopak to, co není v živé přírodě, například horniny, vzduch, voda a podobně. S tímto základním rozdělením se patrně setkala většina lidí ve škole, nyní bych ale ráda rozebrala, co je to příroda ze sociologického hlediska.

Podle sociologické encyklopedie je pojem příroda chápán ve dvou významech. Prvním jako to, co jest, vesmír. Druhá definice slova příroda je to, co nevytvořil člověk, ale vytvořilo se to samo. Zároveň příroda vystupuje jako základ života a lidské společnosti, jako něco, z čeho lidstvo samo vzešlo, ale zároveň je i silou, s níž je nezbytné zápasit. „Člověk je částí přírody a zároveň více než pouhou její částí, protože překračuje přírodu cílevědomou činností, svobodným utvářením sebe sama a svého prostředí.“ [Kolářský 2018] To, co patří ke kultuře, se většinou označuje jako „druhá příroda“ člověka. Civilizace, které byly lovci a sběrači většinou bývají součástí přirozených ekosystémů a lze říci, že tyto kultury měly rovnovážný vztah k přírodě. [Kolářský 2018]

Sutton a Giddens například popisují přírodu jako něco, co je pro člověka nezbytné, nebo základní. [Giddens, Sutton 2017]

Krajhanzl taktéž chápe přírodu jako něco, co nelze vymezit prostorově, chápe ji jako fenomén, který vystupuje v různých rolích ve vztahu k životnímu prostředí. [Krajhanzl 2014]

S přírodou velmi úzce souvisí řada pojmů, které bych v následujících řádcích ráda popsala a zároveň nastínila, jak se vyvíjel pohled na přírodu v průběhu historie do současnosti.

Vývoj pohledu na přírodu

Myšlenka ovládat přírodu člověkem je vlastně zakotvena už v Bibli, kdy Bůh řekl: necht' lidé panují nad rybami, ptactvem a celou zemí. Stvořil muže a ženu a řekl: plod'te a množte se, podmaňte vše živé, co se na zemi hýbe. Už podle biblického textu je člověk předurčen k tomu, aby přírodu ovládal. [Librová 1987] Křesťanství mezi důvody a příčiny lidského nadřazení nad přírodou uvádí ve své knize *Etika a příroda* i Marie

Skýbová. Současně zmiňuje jako druhý důvod kartesianismus, který souvisí s Descartem. Karteziánští vědci například považovali zvířata pouze za stroje, ne za bytosti, které mohou cítit bolest. [Skýbová 2011]

Podle Suttona a Giddense se v Evropě ve čtrnáctém století význam slova příroda začala chápat jako série sil, které řídily svět a vysvětlovaly, proč se jednotlivé věci dějí. Významnou změnou prošel pohled na přírodu v devatenáctém století, kdy začala být vnímána více jako svět hmotný a poskytující zdroje. [Giddens, Sutton 2017]

S tím, jak šel postupně vývoj lidstva dopředu, začalo ničení přírody nabývat na síle. V souvislosti s rozšířením pastevectví a zemědělství a došlo k vytvoření stálých lidských sídel, spolu s tímto jevem se začaly původní fauna a flóra nahrazovat umělými a zemědělskými. [Kolářský 2018]

Vztah lidí a životního prostředí byl v každé historické éře nějak posuzován, lidstvo a příroda jsou do určité míry „spojité nádoby“. S nástupem průmyslové revoluce v 18. a 19. století započalo do té doby nevídané ničení přírody a využívání přírodního bohatství a od těch dob trvalo ještě několik dalších let, než se o nějakém životním prostředí začalo hovořit s větší vážností a významností.

O tomto fenoménu píše i Stanislav Komárek, když popisuje přírodní a kulturní krajiny. Po neolitické zemědělské revoluci se například les změnil z kouzelného na strašlivý a nebezpečný, kdy pohlcoval lidi a zvířata. Ve středověku začaly být exotické (v té době) umělé věci, protože živá příroda převažovala a byla všude, na rozdíl například od nožů, či obrazů.

Zároveň se zprůmyslnováním se příroda začala brát jako něco, z čeho je možné neomezeně čerpat zdroje pro výrobu a současně něco, co lze využít i jako skládku odpadu. [Jandourek 2007]

Ve druhé polovině 18. století se objevila myšlenka, že činnost člověka je něco, co je falešné a čemu je například potřeba dát určité hranice. Poté, co začala industrializace poškozovat i mimolidský svět, zesílily hlasy volající po záchraně původního a přirozeného, nicméně podle Komárka počáteční industrializace nepoškozovala živý svět tak, jako člověka. [Komárek 2008]

To, jak se lidé rozpínají, přírodu nějakým způsobem utlačuje, zde je to uvedeno na příkladu poštovní známky, kdy za každou vydanou známku zmizí jeden motýl. Pohled

na přírodu jako na bezcennou, dokud není někde na prodej (zde je uveden příklad květiny, která na zahradě nemá žádnou hodnotu, ale jakmile se dostane do květinářství, dá se zpeněžit) je špatný. Současně ale nelze vidět hodnotu přírody „pouze ve světě znovu zrestituovaných hvozdů se zubry a vlky.“ [Komárek 2008: 242] Autor si také všímá, jak rozdílně jednotlivá historická období pohlíží na přírodu, od antiky, kdy to byla laskavá matka a dárkyně plodů po 19. století, které v přírodě vidělo nutnost boje s živly. [Komárek 2008]

Se změnou pohledu na přírodu se pojí i změna postojů k přírodě, mění se tedy stálé sklony jedince, chovat se v dané situaci nějakým určitým způsobem. [Vláčil 2018] Právě vývoj postojů vůči přírodě a životnímu prostředí mě zajímal v empirické části bakalářské práce. Je ale pravdou, že na člověka nepůsobí pouze technologický vývoj a změny, ale i sociální faktory (například sociální struktura společnosti) [Librová 1987]

Krajina a sociologie krajiny

Slovo krajina má podle Hany Librové neutrální a nehodnotící význam, pod slovem krajina si lze představit jakékoliv přídavné jméno, od zničené, po krásnou, malebnou nebo kopcovitou. Toto slovo také nemá ustálený a jednoznačný význam. Dále ve své práci uvádí jako stěžejní dvě vymezení, a to ekologické a sociální. Podle sociální definice slova krajina „opticky uzavřený celek převážně přírodního prostředí, k němuž se často vztahuje estetické hodnocení.“ [Librová 1987, 6] Krajina má také několik různých funkcí, například rekreační, obytnou nebo estetickou. [Librová 1987]

Dá se také široce chápat jako systém přírodních složek životního prostředí, kdy se do centra zájmu dostávají obnovitelné a neobnovitelné zdroje. Takto pojmají krajinu lidé, kteří vidí zachování zdrojů, které jsou materiální podmínkou života na Zemi za zásadní. V tomto chápání je krajina souhrn zdrojů života, je v ní zahrnuta například biologická a reprodukční hodnota. V užším smyslu ji ve své knize chápe jako opticky vymezený přírodní útvar a místo pro pobyt člověka, který je jako daný celek percipován společenským vědomím. [Librová 1987]

Krajina podle Lapka je velmi těžce definovatelný pojem, proto ho ve své publikaci chápe jako přírodní a zároveň kulturní dědictví. Jedním z významů je území, ohraničená oblast, dalším přírodní scénérie. V krajině jsou zároveň propojeny dva velké systémy, a to přírodní a sociální, kdy sociální systém je spojen s interakcí člověka a

přírodního prostředí, vytvářejícího kulturu. Přírodní systém tvoří krajinu jako autonomní celek. [Lapek 2008]

Postoje ke krajině se liší nejenom podle toho, kde lidé pracují a žijí, ale také podle věku nebo stupni vzdělání. I tyto faktory mohou modifikovat postoj lidí ke krajině.

Krajina se navíc velmi změnila v průběhu času, jen na příkladu posledních sedmdesáti let lze zpozorovat, naprosto zásadní rozdíly. V padesátých letech minulého století začala vznikat jednotná zemědělská družstva a objem obhospodařovaných částí země se zvětšil, což umožnilo právě sjednocení malých zemědělců a nová technika. Právě kvůli tomuto sjednocení do jisté míry zanikla pestrost. Napřimovaly se vodní toky – zde se nabízí srovnání se současností roku 2022, kdy jsem ve svém okolí zpozorovala například snahy o zpomalení průtoku vody v potoce. Původně napřímený potok byl „zohýbán“ do různých zákrut, aby voda tak rychle neodtékala. Také se rozorávaly remízky a polní cesty. [Librová 1987]

O těchto problémech se hovoří již několik let – o tom, že je potřeba znovu vysazovat remízky, obnovovat polní cesty, tůně a podobně mluví například politici velmi často v médiích i jinde. Mohu – li porovnat své zkušenosti s textem od Hany Librové, problémy se životním prostředím vystoupily do popředí v poslední dekádě, kdy Česko zasahovaly velmi suché roky a problémy s vodou zasáhly řadu obyvatel, který vyschly studně, a proto pro ně byly tyto problémy aktuální. Voda najednou nebyla tak samozřejmá a stala se „nedostatkovým zbožím“. O tomto jevu píše i Komárek, kdy to, co převažuje je pokládáno za něco, co má menší hodnotu a naopak to, čeho je nedostatek je cennější. V tomto konkrétním případě je to voda. [Komárek 2008]

Podle Lapky se v rámci vymezení sociologie krajiny jedná o vztahy člověka ke krajině a současně odraz těchto vztahů ve společnosti. Lze rozlišit dva zásadní systémy, a to sociální a přírodní. V rámci sociálního systému může zkoumat jedince, sociální skupiny, společnosti jako celek. V systému, který se týká přírody se může zabývat jak velkými ekosystémy, krajinou, tak například kontinenty. V realitě vždy vidíme určitou výseč, reality, vazby sociálního a přírodního systému jsou totiž velmi úzce propojené. Od environmentalismu se liší především tím, že klade důraz na dané prostředí, ve kterém se interakce člověk a příroda odehrává. [Lapka 2008] Sociologie krajiny by měla umožňovat nějaký rovnocenný dialog, mezi člověkem a krajinou, protože člověk je jednou ze sil, která krajinu ovlivňuje.

Jak ekologii, tak i sociologii krajiny ovlivňuje dvě zásadní paradigmaty, a to HEP a NEP. HEP neboli human exemptionalism paradigm říká, že je člověk výjimečný a nadřazený přírodě. NEP neboli nové environmentální paradigma je nástupce přechozího paradigmatu. Podle NEP by se rozvoj měl podporovat s větším respektem k ekologii a životnímu prostředí.

Životní prostředí

Životní prostředí je často zaměňováno právě s pojmem krajina, a to ne zcela správně ačkoliv jsou tyto dva pojmy úzce propojené. Podle sociologického slovníku je to obecně soubor organických a anorganických jevů a procesů, které obklopují jedince, jakýkoliv živý systém, a také ovlivňují jeho funkce a působí na něj. [Lamsers 2018] Právě tyto vztahy studuje ekologie, jíž se budu ještě věnovat.

Každý biologický druh má své životní prostředí, u člověka lze vymezit umělé a přírodní. Z umělého se vydělilo sociální prostředí a na to navazuje řada dalších (například pracovní). Člověk potřebuje ke svému životu a rozvoji danou kvalitu životního prostředí, která je charakterizována zdravotně-hygienickými normami a dále takzvanými normami pohody. Normy pohody tvoří psychologická, sociální a estetická kritéria. [Lamsers 2018] Právě zde se spojuje s krajinou, ke které se také vztahuje například estetické hledisko. Životní prostředí je také stále významnou a neoddělitelnou částí životní úrovně člověka a jeho kvalita se dotýká zdraví člověka, což souvisí právě s normami pohody. I relativně vysoká životní úroveň vyjádřená hmotnou spotřebou může být znehodnocena a zničena špatnou kvalitou životního prostředí. [Lamsers 2018]

V důsledku určitého stupně poškození životního prostředí se stává v řadě zemí důležitým tématem, protože s tím, jak roste jeho znehodnocení, se zde objevuje nutnost začít vynakládat vyšší prostředky v důsledku ekonomických ztrát. Příkladem mohou být ztráty u znečištění moří, kdy uhynou ryby, které se následně nemohou prodat, a navíc se sem mohou promítat i náklady na obnovu znečištěné vody. Potřeba vkládat finanční prostředky do životního prostředí vzniká ze dvou důvodů. Prvním důvodem je, aby pokud už vznikne nějaká ztráta, tak aby byla co nejmenší, druhým důvodem, proč se do této oblasti investuje je ten, aby ideálně ke ztrátám kvůli znečištění životního prostředí nedocházelo vůbec. Právě nízká kvalita životního prostředí se může stát překážkou v dalším vývoji. [Lamsers 2018]

„Životní prostředí je všude kolem nás zahrnuje přírodní i člověkem vytvořený hmotný svět.“ [Krajhanzl 2014: 40] Ke vztahu k přírodě a životnímu prostředí se váže ochránářská charakteristika, proto produkce odpadů, ovlivnily a stále ovlivňují svět lidí i ten mimolidský. Právě když lidé mluví o vztahu k přírodě, často myslí současně i vztah k životnímu prostředí. Oba vztahy se do značné míry prolínají, proto autor užívá termín vztah k přírodě a životnímu prostředí [Krajhanzl 2014]

Ekologie

Ekologie je podle sociologické encyklopedie definována takto: „Oblast formování a fungování biol. systémů všech úrovní, od jednotlivých organismů až k biosféře, jejich vzájemného ovlivňování ve vztahu k vlastnímu prostředí, resp. environmentální aspekty života společnosti, životní prostředí.“ [Lamser 2018] Zároveň je ekologie i vědní disciplína, která se věnuje právě této oblasti. Jako věda byla vymezena E.H. Haeckelem v devatenáctém století, a je také velmi často spojována s ochranou životního prostředí a přírodou. V současnosti (rok 2022) význam této vědy velmi vzrostl, zároveň s ohrožením životního prostředí, se začalo rozvíjet tzv. ekologické vědomí, začaly vznikat politické strany, které se touto problematikou zabývají a řeší i témata týkající se životního prostředí.

Podle knihy Ekologie od Zdeňka Laštůvky a Pavly Krejčové zní definice ekologie takto: „Ekologie studuje přírodní procesy. Nejčastěji bývá definována jako věda o vzájemných vztazích mezi organismy a jejich prostředím, přičemž pod pojmem prostředí chápeme jak soubor všech okolních neživých činitelů, tak ostatní organismy téhož i jiných druhů.“ [Krejčová, Laštůvka 2000: 11] Zároveň je ekologie vymezena také jako věda o strukturách a funkcích přírody a nepřesně, a ne nutně správně jako věda o životním prostředí. Současně je v této knize zmíněn člověk, který působí v rámci svého dominantního postavení jako ekologický faktor. [Krejčová, Laštůvka 2000]

Pro sociologii je jedním z významnějších směrů patrně ekologie člověka, která se zabývá tím, jak člověk a lidstvo obecně ovlivňuje přírodní prostředí. Postupem času se vyskytly dva různé proudy, které se liší tím, jak vnímají ovlivňování prostředí lidstvem. Prvním je tzv. ekologický determinismus, ve kterém je řečeno, že podmínky prostředí zásadně ovlivňují lidskou kulturu a lidstvo. Druhý proud říká, že prostředí a jeho podmínky na civilizaci působí v omezené míře. Zároveň se v tomto myšlenkovém směru objevují dva názory na město a jeho existenci – jedním je, že je město

považováno za nejvyšší výtěžek lidstva, protože je ve městě chráněn od těch nepohodlných faktorů, které se v přírodním prostředí vyskytují a může se tak věnovat něčemu jinému, od práce po zábavu. Druhý názor zastává tezi, že město je vzdáleno od přírody a devastuje základní existenční hodnoty člověka. Právě tento druhý směr je nazýván sociální ekologií. [Lamsers 2017]

Ekologie má také řadu dalších směrů (například sociální ekologii nebo ekologii a kulturní) a svůj specifický vývoj, ale uvedla jsem zde podle mě jen to nejzásadnější pro objasnění a pro kontext mé práce, zároveň jsem ale chtěla poukázat na to, jak se sociologie a ekologie mohou prolínat.

Environmentalismus

Ekologie se také překrývá s environmentalismem – to je směr, který se zaměřuje na aspekty životního prostředí. [Lamsers 2018]. Konkrétněji je definován jako: myšlenkový směr, který prosazuje souhrnné zkoumání životního prostředí. [Duffek 2017] Rozeznává radikální a umírněnou formu, pro radikální formu je příroda posvátná a nesouhlasí s tím, že ekonomický řád je příčinou ekologického zničení životního prostředí. Umírněná forma se snaží prosadit své potřeby v současném systému. V Čechách se environmentalismus více rozvinul po Sametové revoluci, v tehdejších výzkumech se navíc objevily obavy o zdravé životní prostředí na druhém místě, hned za ekonomickými obavami. [Lapka 2008]

Vznikl také směr environmentální sociologie. Podle autorky knihy *Vztah obyvatel k přírodě a její ochraně. Sociologická perspektiva* je environmentální sociologie vědou multiparadigmatickou, což znamená, že různí vědci a školy k ní různě přistupují a je zde snaha jak o jednu objektivní pravdu a vysvětlení jevů, tak o porozumění, proč se něco vlastně děje. [Mikešová, Patočková, Vojtíšková 2017]

Environmentální sociologie vznikla v sedmdesátých letech minulého století jako reakce na vzrůstající aktivismus ochrany životního prostředí [Mikešová, Patočková, Vojtíšková 2017] Sociologie se ale zabývá veřejnými otázkami, sleduje vliv institucí, sociálních nerovností, hledá korelace mezi sociálními kategoriemi, třídami nebo statusovými skupinami a zkoumá, jak fungují mechanismy ve společnosti a není tolik jejím problémem spojitost jedinec a životní prostředí. Jistý proud sociologů upozorňuje na význam sociálního konstruování reality (tomuto problému se ve své publikaci věnuje i Sutton s Giddensem), což by mohlo znamenat, že problémy se životním prostředím

nejsou problémy skutečné a jsou vytvořeny společností. I pokud by tomu ale tak bylo, stále to nezmenšuje závažnost klimatických změn a zhoršující se kondici planety. [Mikešová, Patočková, Vojtíšková 2017]

S environmentální sociologií souvisí ochrana přírody, jejíž dnešní chápání je ovlivněno myšlenkou trvale udržitelného rozvoje. Podle této myšlenky by se měla příroda chránit pro budoucí roky a generace lidí tak, aby zajišťovala co největší prospěch lidem, nejen ekonomický, ale i tím, že je tak jak je. To nevyklučuje využívání jejich zdrojů, ale tak, aby bylo možné životní prostředí obnovit, nebo zlepšit. [Jandourek 2007]

Město a venkov

Definice venkova, ani města není jednoduchá a tuto otázku řeší výzkumníci již po několik desetiletí. [Pospěch et al 2014]

Podle definice sociologické encyklopedie je venkov obydlený prostor, mimo městské území, který je charakterizovaný orientací na zemědělství, jiným způsobem života (většinou větším propojením s přírodou, nebo jinou sociální strukturou v porovnání s městem). K jeho rysům patří také menší hustota obyvatel. Základní jednotkou je vesnice, kdy pojmy venkov a vesnice bývají v mnoha ohledech zaměňovány za synonyma. I v této práci je používám jako slova stejného významu.

Ze sociologického hlediska zde převažuje specifická komunita, tzv. venkovská komunita, která je většinou v protikladu k městské komunitě několika znaky. Těmi jsou: větší míra sociální závislosti oproti městům, menší možností pracovního uplatnění, menší možností sociální mobility, silnější vazby na tradici. Vyznačuje se také silnější determinací přírodním prostředím. V současné době se rozdíly mezi městem a venkovem stírají. [Hudečková 2018] Dělení oblastí na venkovské a městské podle hustoty zalidnění uvádí i Věra Majerová ve své publikaci. [Majerová 2003] S tématem venkova úzce souvisí pojem rurální sociologie, která vznikla v USA na přelomu 19 a 20 století. [Pospěch et al 2014]

Lukáš Urban pojal město jako sídelní útvar, který je větší než vesnice, nebo územní společenství a určitý způsob sociálně-prostorového uspořádání společnosti. Zároveň k městům přistupuje filozoficky, kdy o městech mluví jako o výrazu lidského pokroku a prosperity, o koncentraci přebytků materiálních či populačních. Stejně jako Majerová, i Urban uvádí tvrzení, že venkovský způsob života je konzervativnější a více

vázaný tradicemi. Zároveň je život člověka na vesnici spojenější a závislejší na přírodních cyklech než ve městech. Zároveň se člověk kvůli životu ve městě vymanil z bezprostřední závislosti na přírodě, fakticky se jedná o svět, který si lidé vytvořili podle svých snů a představ. Tímto se ale člověk vytrhl z přirozenosti a stal se závislým na něčem umělém, proto se u městského obyvatelstva stala touha opouštět město, například na dovolenou. [Urban 2006]

Historie venkova a města

Historie venkova souvisí s oddělením zemědělství, od ostatních činností, kdy do devatenáctého století bylo v Evropě právě zemědělství převládající obživou obyvatelstva. Dnes již zemědělci tvoří na venkově menšinu. [Hudečková 2018]

Přeměna venkovských společností v moderní trvá vždy jinou dobu, v závislosti na tom, jak je daný stát rozvinutý, či nerozvinutý Přerod společností v moderní trval zhruba 250 let u rozvinutých společností, u rozvojových společností se tento přerod patrně zkrátí na 100 let, díky globalizačním jevům či proměnám hodnotové orientace. [Urban 2006]

Sociologie se dnes věnuje především postindustriálním a industriálním městům, ačkoliv je jejich historie mnohem delší a starší. Je ale faktem, že s rozvojem průmyslu došlo k nárůstu obyvatel ve městech a nutnosti velmi rychle město rozšířit. [Urban 2006]

Český venkov po Sametové revoluci v roce 1989 prodělal dlouhou řadu změn. Vytratila se z něho silná pozice zemědělství, řada zemědělských družstev se rozpadla a vytratil se jejich význam pro státní politiku. Po zániku zemědělství jako hlavní funkce venkova se začalo hovořit o venkově suburbánním, venkově odlehlém a rekreačním. S tím, jak Česká republika vstoupila do Evropské unie venkovu přibyly nové významy, které vyplynuly právě z evropské politiky. [Pospěch et al. 2014]

Zároveň se mění demografická struktura venkova, kdy mladí lidé odcházejí z venkovských oblastí do měst za studiem, zábavou či prací. Rozdíl je i ve způsobu života, řada lidí (včetně autorky této práce) je dnes tzv. neovenkovany, Neovenkované pracují ve městech a na venkově bydlí a tráví svůj volný čas. [Lapka 2008]

Urbanizace

Velmi úzce s pojmem město souvisí slovo urbanizace. „Urbanizace je souhrnné označení pro rozvoj měst a sídelních systémů. Termín se vztahuje na procesy přeměny venkovských oblastí na oblasti městské, s čímž souvisí přeměna venkovské společnosti na společnost městského typu.“ [Urban 2006: 273] Urbanizace je doprovázena modernizací a nese s sebou vyšší koncentraci obyvatel ve městech a městských regionech i změnu životního stylu.

Dále jsou rozděleny dvě hlavní fáze urbanizace. První fází je přechod od kočovného způsobu života, k zemědělské výrobě a trvalému usídlení se. Druhou fází jsou poté procesy, které začaly v devatenáctém století a trvají dodnes. Druhou fází lze rozdělit na čtyři části. 1) urbanizace – zde se soustředí lidé do měst a městské regiony co do počtu obyvatel rostou. 2) suburbanizace – zde vznikají například tzv. satelitní města, roste počet obyvatel předměstí, centrální části měst upadají. 3) desurbanizace – počty nově příchozích obyvatel do měst začínají klesat, kvůli ekologickým nebo sociálním důvodům. A za 4) reurbanizace, při které se obyvatelé vracejí zpět do center měst, převážně mladí lidé, bez dětí a ekonomicky úspěšní. [Urban 2006]

Současné bádání

V této kapitole bych ráda vyjmenovala některá dotazníková šetření, která se věnovala přírodě, životnímu prostředí či ekologii. Tato šetření probíhají jak na úrovni České republiky (například CVVM), tak i na té mezistátní (například Eurobarometr).

Nejstarším šetřením, které jsem v rámci svého průzkumu dohledala, se konalo přesně před padesáti lety, v roce 1972. Již tehdy se šetření zabývalo otázkami, kde se respondenti setkávají s informacemi o ochraně přírody, o čem by chtěl být respondent lépe informován nebo jak se školy věnují otázkám ochrany přírody. V tehdejší době většina lidí dávala přednost venkovu. Obyvatelé velkoměst, si přáli podle libosti na venkov dojíždět, těch byla asi polovina a další třetina toužila po bydlení na venkově, aniž by s městem ztratila kontakt. [Hepner 1972]

Tématu ochrany životního prostředí se věnuje již řadu let Centrum pro výzkum veřejného mínění (dále CVVM), například v rámci šetření Naše společnosti, kam bývá v určitém časovém horizontu blok otázek týkajících se životního prostředí.

Jedním z nejstarších šetření CVMM, které jsem našla a které mě inspirovalo k vybrání konkrétní otázky do mé analýzy dat provedlo Centrum pro výzkum veřejného mínění v květnu v roce 2006, kdy byla i v tomto výzkumu zařazena obdoba otázky, zda by byli dotázaní ochotni platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí. Zde respondenti odpovídali na dotaz, zda by dali část svého příjmu na ochranu před znečištěním životního prostředí. Výsledek ukázal, že 44 % respondentů by bylo ochotno vzdát se části svého příjmu. Současně byla v tomto výzkumu položena otázka, jak často respondenti třídí odpad. Po součtu odpovědí „vždy“ a „často“ činila tato hodnota celé tři čtvrtiny dotázaných, 15 % pak dotázaných třídilo v roce 2006 alespoň výjimečně. [Šamanová 2006]

Šetření CVVM provedené v květnu 2014 ukazuje, že respondenti považují hromadění odpadu za největší problém, který životní prostředí má. Hromadění odpadů se jako jeden z největších problémů pravidelně objevuje napříč výzkumy. [Červenka 2014]

Dalším šetřením CVVM, které také proběhlo v květnu 2014 ukázalo, že nikdy netřídí 5 % respondentů. Současně je zde i časové porovnání v otázce třídění odpadu od roku 2002 až právě do uvedeného května. Až do roku 2008 vzrůstal počet lidí, kteří

uváděli, že třídí běžný odpad, od roku 2008 až do roku 2014 se poté podíl lidí, kteří třídí odpad výrazněji neměnil. [Nováková 2014]

Nejnovější šetření proběhlo v červenci 2021, opět zde byla otázka, která se zabývala tříděním běžného odpadu. „Vždy“ a „často“ třídilo 88 % dotázaných. Zároveň byla položena i otázka, zda se Česká republika příliš stará o ochranu životního prostředí. Názor, že je starost České republiky o ochranu životního prostředí přiměřená, vyjádřilo 62 % respondentů. [Hanzlová 2021]

Krajhanzl ve své publikaci zmiňuje, že 85 % obyvatel České republiky si myslí, že životní prostředí má vliv na jejich kvalitu života, ochota chovat se k životnímu prostředí s respektem již ale tak vysoká není. Objevil se zde i zajímavý případ, kdy 68 % respondentů očekává od české veřejnosti, že se bude k životnímu prostředí chovat s větším respektem, proto je spíše nespokojeno. Je s podivem, že si tolik respondentů myslí, že má životní prostředí vliv na jejich kvalitu života, ale zároveň není příliš ochotno, něco dělat v zájmu jeho ochrany. [Krajhanzl 2014]

Tuto skutečnost zmiňuje i v jiné své práci, a to ve *Vztahu české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí*, kdy uvádí, že provedená šetření se shodují v tom, že většina české veřejnosti sympatizuje s ochranou přírody a životního prostředí. dalších šetření také vyplývá, že většina české veřejnosti si myslí, že je příroda u nás ohrožena. [Krajhanzl 2018]

Také je zde věnována pozornost veřejnému prostor měst a vesnic, kdy 68 % veřejnosti hodnotí nevhledné a nefunkční prostředí českých měst a vesnic jak závažný problém. Podle výsledků Special Eurobarometru by se podle 52 % obyvatel mělo hodnocení pokroku v České republice opírat o nejen o sociální a ekonomická opatření, tak i o ta environmentální. Pro 32 % respondentů je ekonomický růst podmíněn stavem životního prostředí. [Krajhanzl 2018]

Krajhanzl ve své velmi obsáhlé publikaci uvádí, že třídění běžného i nebezpečného odpadu je v dlouhodobém horizontu nejčastější chování, které v rámci ochrany přírody lidé praktikují. Oba typy odpadu častěji třídí ženy. [Krajhanzl 2018]

Empirická část

Výzkumné otázky a hypotézy

V této práci bych ráda našla odpověď na následující výzkumné otázky:

- 1) Existují významné rozdíly v postojích k ochraně životního prostředí u respondentů žijících ve městech a na venkově?
- 2) Jak muži a ženy chápou péči o životní prostředí?
- 3) Do jaké míry budou respondenti různých věkových kategorií ochotni vynaložit vlastní úsilí v zájmu ochrany životního prostředí?
- 4) Jakým způsobem působí výše dosaženého vzdělání na postoje k ochraně životního prostředí?
- 5) Ovlivňuje zaměstnání postoj k ochraně životního prostředí?

V návaznosti na výzkumné otázky se pokusím o potvrzení následujících hypotéz:

- 1) Respondenti žijící na venkově, budou mít odlišný postoj k životnímu prostředí, než obyvatelé měst.
- 2) Muži budou v péči o životní prostředí zastávat méně angažovaný postoj než ženy.
- 3) Ochota platit vyšší ceny za ochranu životního prostředí se bude lišit u různých věkových kategorií.
- 4) Nejvyšší dosažené vzdělání pozitivně ovlivňuje postoj o k ochraně životního prostředí.
- 5) Typ zaměstnání ovlivňuje postoj k ochraně životního prostředí.

Představení výzkumu

Praktická část mé práce je založena na analýze již sesbíraných dat z mezinárodního šetření ISSP, které je na různá témata prováděno od roku 1984 zakládajícími zeměmi. [ISSP] Postupem času se ke čtyřem zakládajícím členům (kterými byla Velká Británie, Spojené státy, Německo a Austrálie) přidaly i další země a v současnosti se tohoto výzkumu pravidelně účastní 43 zemí z různých kontinentů. [ISSP] Česká republika se k tomuto programu šetření přidala v roce 1990 a její účast v tomto šetření organizuje Sociologický ústav AV ČR v.v.i.

Data jsou dostupná po bezplatné registraci online v databázi českého sociálněvědního datového archivu (ČSDA), z datového katalogu NESSTAR, kde se dají podle klíčových slov nebo roků snadno dohledat. Ve své bakalářské práci používám data z mezinárodního šetření ISSP z let 1993, 2000 a 2010. Právě v těchto letech se část šetření ISSP zabývalo postoji k ochraně životního prostředí. Data byla sesbírána i za Českou republiku a byla formou dotazníkového šetření. V práci s daty jsem se soustředila především na otázky, které byly ve kladené ve stejném, nebo velmi podobném znění ve všech třech vybraných vlnách v uvedených letech. Výzkum, ISSP je reprezentativní pro Českou republiku. Ve své práci se zaměřuji na analýzu odpovědí na vybrané otázky kladené respondentům ve všech třech vlnách a zkoumám jejich podmíněnost velikostí bydliště, věku, pohlaví a zaměstnání respondentů. Zaměstnání respondentů byla kategorizována podle klasifikace povolání, tzv. ISCO.

Výsledky výzkumu

Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle velikosti bydliště (porovnání velké město – vesnice)

V roce 1993 a v roce 2010 byla respondentům položena otázka, do jaké míry souhlasí s výrokem: *příliš se staráme o budoucnost životního prostředí a nedostatečně o současné ceny a pracovní příležitosti*. Odpovědělo na ni 1002 (1993), respektive 1836 (2010) dotázaných.

V roce 1993 s tímto výrokem souhlasilo 35,8 % obyvatel velkých měst a v roce 2010 až 36,7 %. Význam péče o budoucnost životního prostředí (ŽP) v porovnání s péčí o ceny a pracovní příležitosti u respondentů bydlících ve velkých městech tedy klesl o 1,1 procent. Na opačné straně, počet obyvatel velkých měst, kteří nesouhlasili s tímto výrokem, klesl z 45,8 % o 8 %, tedy na 37,8 procent. Mezi rokem 1993 a 2010 pozorujeme u obyvatel velkých měst snížení nesouhlasného postoje a nárůst kategorie ani souhlas, ani nesouhlas, která mezi sledovanými roky vzrostla o 9,1 %.

V roce 1993 souhlasilo s výrokem: *příliš se staráme o budoucnost životního prostředí a nedostatečně o současné ceny a pracovní příležitosti* celkem 43,7 % obyvatel vesnic a v roce 2010 s ním souhlasilo 37,9 % obyvatel vesnic, tedy došlo k poklesu o 5,8 procent. Na opačné straně, podíl obyvatel vesnic, kteří nesouhlasili, se snížil z 41,3 % na 35,1 %, tedy o 6,2 procenta. Taktéž zde vzrostl podíl kategorie ani souhlas, ani nesouhlas, a to mezi srovnávanými roky o 11,3 %. Rovněž mezi obyvateli vesnic pozorujeme snížení významu životního prostředí v porovnání s významem cen a pracovních příležitostí, které ale bylo viditelně větší u obyvatel velkých měst. Zvětšuje se také skupina respondentů z vesnic i měst, kteří v této otázce zvolili neutrální odpověď.

Po spočítání chí-kvadrát testu, se ukázalo, že v obou letech nevystupuje závislost mezi souhlasem/nesouhlasem s daným výrokem a velikostí místa bydliště.

Tabulka 1. Velikost bydliště a nedostatečná péče o pracovní příležitosti v roce 1993

			BYDLIŠTĚ x pracovní příležitosti				Total
			pracovní příležitosti				
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	35,8%	15,3%	45,8%	3,2%	100,0%
	předměstí		32,8%	16,8%	47,3%	3,1%	100,0%
	malé město		39,5%	16,3%	41,6%	2,6%	100,0%
	vesnice		43,7%	13,5%	41,3%	1,6%	100,0%
	samota		16,7%	33,3%	50,0%	,0%	100,0%
Total			38,8%	15,6%	43,1%	2,5%	100,0%

Tabulka 2. Velikost bydliště a nedostatečná péče o pracovní příležitosti v roce 2010

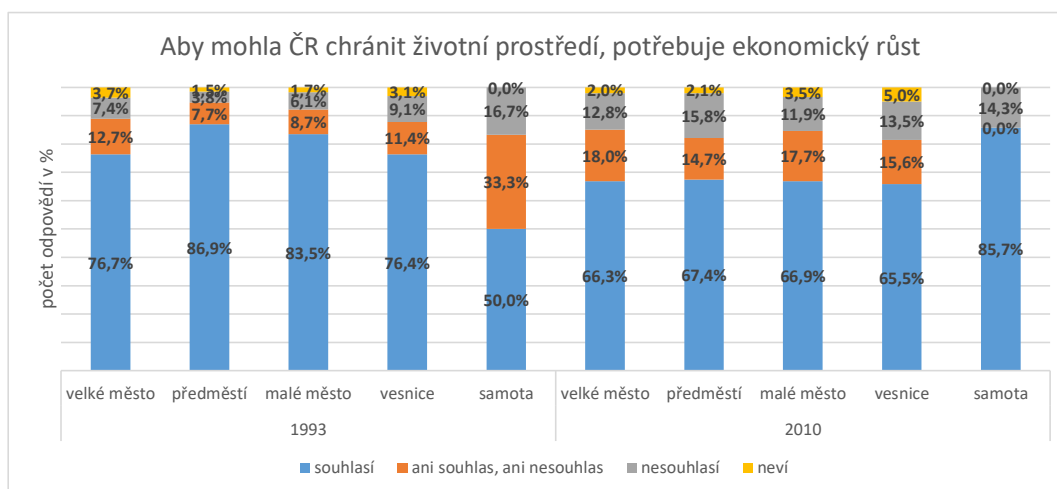
			BYDLIŠTĚ x pracovní příležitosti				Total
			pracovní příležitosti				
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	36,7%	24,4%	37,8%	1,1%	100,0%
	předměstí		43,2%	27,4%	27,4%	2,1%	100,0%
	malé město		37,4%	28,0%	33,0%	1,6%	100,0%
	vesnice		37,9%	24,8%	35,1%	2,1%	100,0%
	samota		71,4%	14,3%	14,3%	,0%	100,0%
Total			37,7%	26,0%	34,6%	1,6%	100,0%

Místo bydliště a životní prostředí versus ekonomický růst

Na výrok: *aby mohla Česká republika chránit životní prostředí, potřebuje ekonomický růst* odpovědělo v roce 1993 celkem 1005 lidí, validních odpovědí bylo 1003. V roce 2010 zodpovědělo otázku celkem 1841 respondentů, platných odpovědí bylo celkem 1836.

S tímto výrokem souhlasila ve všech letech většina respondentů ve všech lokalitách, nejméně souhlasných odpovědí bylo zaznamenáno ve vesnicích a na samotách v roce 1993 – 50 % a 2010 ve vesnicích, kde tuto možnost zvolilo 65,5 %. Nicméně je znatelný vzrůst procent u odpovědí neutrálních a negativních, a to opět napříč velikostmi míst bydliště. Ubývá tedy respondentů, kteří si myslí, že k tomu, aby mohla Česká republika (ČR) chránit životní prostředí, potřebuje ekonomický růst. Ani u této otázky test chí-kvadrát neukázal závislost mezi daným postojem a velikostí místa bydliště.

Graf 1. Aby ČR mohla chránit životní prostředí, potřebuje ekonomický růst

Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany ŽP podle místa bydliště

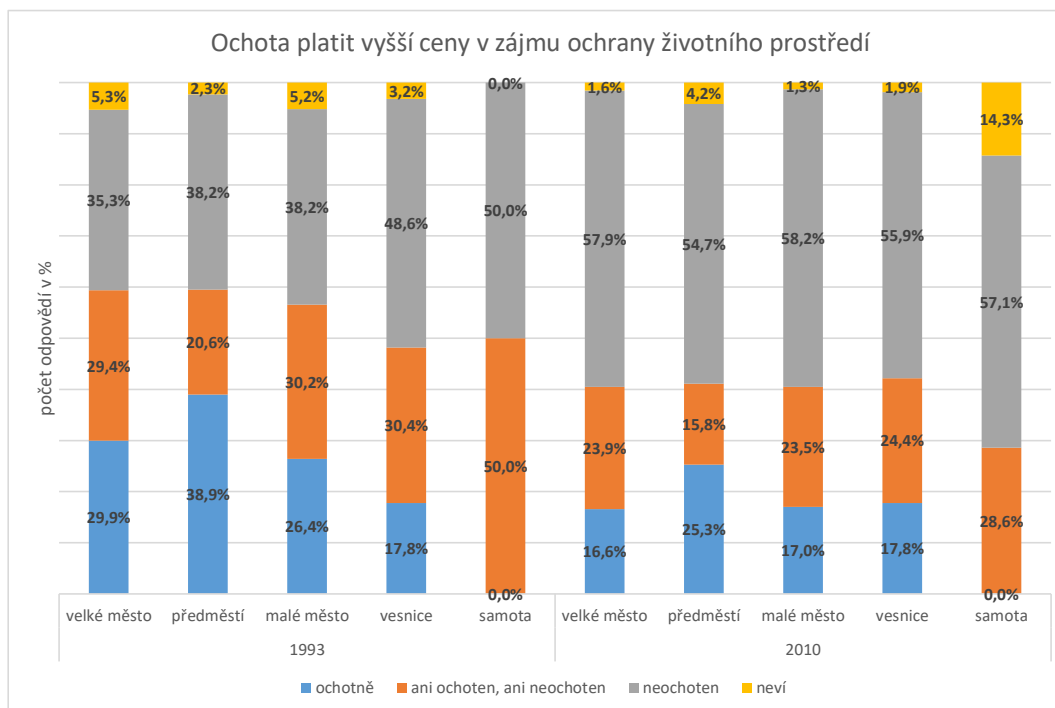
V roce 1993 bylo na otázku: *jak dalece jste vy osobně ochoten(a) platit mnohem vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí* sesbíráno celkem 998 odpovědí. V roce 2010 tuto otázku zodpovědělo celkem 1836 lidí, přičemž neplatných odpovědí bylo 5.

Z dat vyplývá, že respondentů, kteří by byli ochotni platit vyšší ceny napříč lety značně ubylo, u obyvatel velkých měst klesl jejich podíl v porovnání s rokem 2010 z téměř 30 % na pouhých 16,5 %, na předměstích propadl činil 13,6 % a u malých měst 9,4 %. U obyvatel vesnic jsou procenta shodná, ochotných platit vyšší ceny bylo v obou letech 17,8 %. Strmý nárůst lidí, kteří by byli neochotni platit vyšší ceny byly zaznamenány ve všech velikostních skupinách sídel kromě samot, v žádné z lokalit jejich podíl neklesl pod 54,7 %. Stejně tak se v roce 2010 vylidnilo neutrální stanovisko, kde je také vidět pokles, i když není tak strmý jako v případě úbytku podílu respondentů ochotných připlácet za ochranu životního prostředí.

Tento masivní přesun postojů obyvatel k neochotě finančně přispívat k ochraně životního prostředí si vysvětlují vypuknutím ekonomické krize v roce 2008, kdy řada lidí přišla o zaměstnání a příjem, proto se pro ně stalo důležitější uspokojení základních materiálních potřeb.

U této otázky podle chí-kvadrát testu v roce 1993 vystupovala mezi velikostním typem bydliště a ochotou platit vyšší ceny závislost, naopak v roce 2010 již tato závislost zanikla.

Graf 2. Ochota platit vyšší ceny a velikost bydliště

Třídění odpadu a místo bydliště

Na otázku: *jak často si dáte práci, abyste třídil(a) domácí odpad – sklo, noviny, plast k recyklaci* odpovědělo v roce 1993 celkem 1004 dotázaných a v roce 2010 to bylo 1835 respondentů, z čehož validních odpovědí bylo 1428.

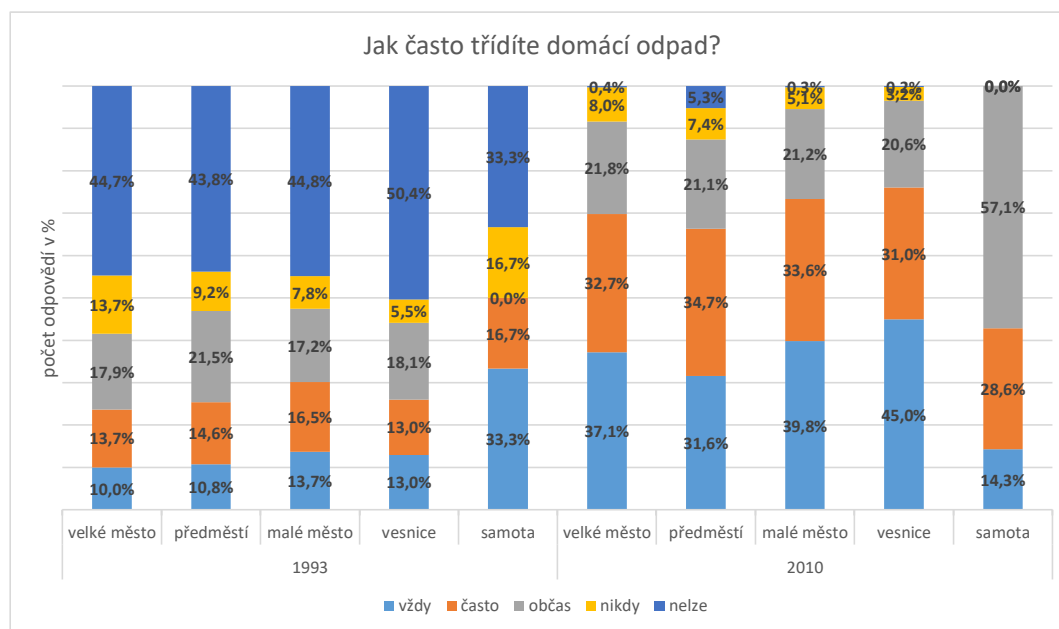
V grafu je zřetelně vidět změna podílu odpovědí „nelze třídit“ v roce 1993 a 2010, v roce 2010 je tento podíl mnohem nižší (v případě vesnice přes 50 %). Tento rozdíl způsoben rozšířením sběrných a odběrných míst, v průběhu sedmnácti let, kdy se díky veřejné politice rozšiřovala síť například kontejnerových stání a program recyklace výrazně pokročil. Tento trend potvrzují i data z roku 2000, která jsou v příloze, nicméně v datech z let 1993 a 2010 je možné tento skok vidět lépe, protože rozdíl je větší. S tím, jak se rozšiřovala možnost recyklace, úzce souvisí přibývání odpovědí v kategoriích „vždy“, „často“ a „občas“. Ve velkých městech vždy třídilo odpad v roce 1993 10 % obyvatel, v roce 2010 to bylo již 37,1 %. Naopak, nikdy netřídilo odpad 13,7 % obyvatel velkých měst, ale tento podíl se snížil v roce 2000 na 10,9 % a v roce 2010 na pouhých 8,0 %. Celková sestupná tendence u odpovědi „nikdy“ je viditelná napříč všemi třemi lety ve všech velikostních skupinách sídel.

V roce 1993 nejvíce třídili obyvatelé malých měst, kteří zvolili odpověď „vždy“ ve 13,7 %, následující odpověď „často“ také nejvíce volili právě obyvatelé malých měst, a to v 16,5 % případů, občas třídilo odpad 17,2 % dotázaných. V roce 2010 odpověď „vždy“ volilo nejvíce lidí na venkově a to 45 %, „často“ třídilo 31 % a občas 20,6 % obyvatel vesnic.

Celkově respondenti ze všech velikostních skupin sídel udělali za sedmnáct let velký pokrok v třídění odpadu, kdy odpověď „vždy“, „často“ nebo „občas“ zvolilo 91,6 % obyvatel velkých měst, 87,7 % obyvatel předměstí, 94,6 % z malých měst a 96,6 % obyvatel vesnic. Můžeme tedy říci, že nejméně 87,7 % obyvatel všech velikostních skupin sídel tvrdí, že alespoň občas třídí odpad. Nejčastěji zastoupené jsou ve všech velikostních skupinách obcí odpovědi „vždy“ a „často“, odpovědi „občas“ tvoří vždy kolem 21 %.

U otázky na frekvenci třídění odpadu v závislosti na místě bydliště podle chýkvadrát v roce 1993 závislost nevystupovala, ale v roce 2010 se již objevila.

Graf 3. Třídění odpadu v místě bydliště

Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle věku

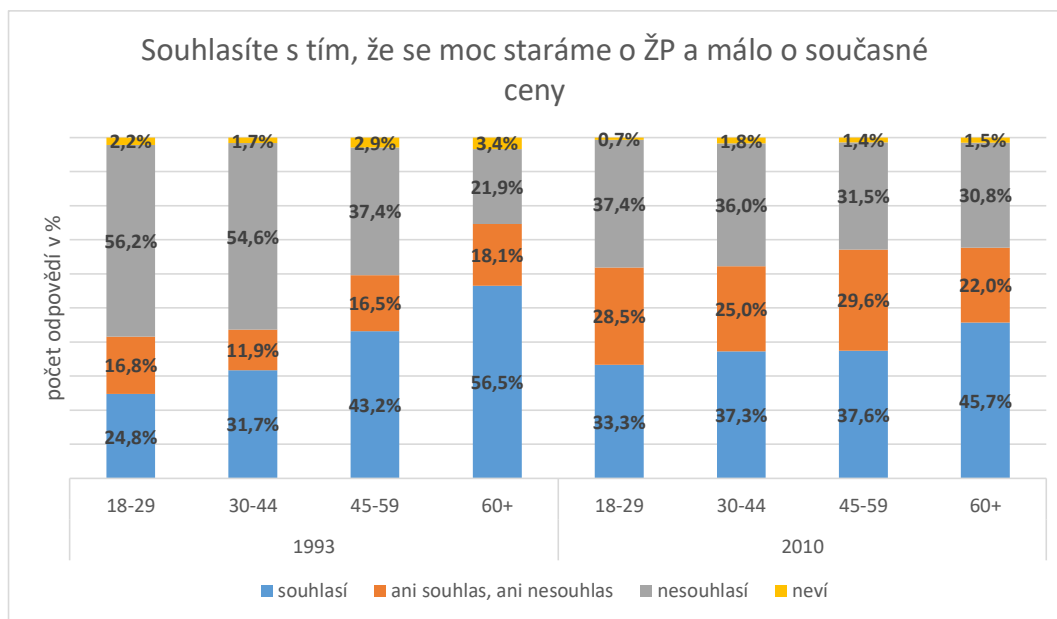
Konkrétní znění otázky bylo formulováno takto: *a do jaké míry souhlasíte, či nesouhlasíte s následujícím výrokem – příliš se staráme o budoucnost životního prostředí a nedostatečně o současné ceny a pracovní příležitosti*. Validních odpovědí bylo v roce 1993 999 z celkem 1005 dotazníků, v roce 2010 bylo celkem 1428 validních dotazníků.

U kategorie 18 – 29letých převažovaly odpovědi nesouhlasné a to v 56,2 % případů, ve skupině 30 – 44letých, kde nesouhlasilo 54,6 %. Naopak je tomu u starších věkových kategorií, 43,2 % 45 – 59letých souhlasilo s tím, že se příliš staráme o budoucnost ŽP a nedostatečně o ceny a pracovní příležitosti a u lidí nad šedesát let činil podíl souhlasících respondentů 56,6 %. Z toho vyplývá, že v roce 1993 si dvě starší generace respondentů myslely, že se příliš staráme o životní prostředí a nedostatečně o ceny a pracovní příležitosti, na rozdíl od mladších lidí, kteří toto tvrzení vyjádřili v menším počtu odpovědí.

V roce 2010 je vidět nárůst u odpovědi „souhlasím“ právě u lidí ve věkové skupině 18 – 29 let a 30 – 44 let, u mladších je vzrůst o 8,5 % u starších 5,6 %. A u starších lidí (45 - 59 a nad 60 let) se souhlasná stanoviska snižovala, někteří lidé, například 45 – 59letí, se přesunuli k neutrálnímu stanovisku, které volilo 29,6 % (v roce 1993 to bylo o 13,1 % respondentů méně). Lze ale vidět, že podíl odpovědí, které zastávají neutrální stanovisko, se zvyšuje napříč všemi věkovými skupinami. Klesá tedy počet respondentů nad 45 let, kteří si myslí, že je význam životního prostředí nižší, než význam současných cen a pracovních příležitostí, což se liší od přechozího zkoumaného roku, kdy tomu bylo naopak.

Test chí-kvadrát ukázal, že se v roce 1993 závislost mezi věkem a souhlasem, či nesouhlasem s tím, že se příliš se staráme o životní prostředí a nedostatečně o současné ceny a pracovní příležitosti neobjevila, naopak tomu bylo v roce 2010, kdy tato závislost existovala.

Graf 4. Příliš se staráme o ŽP a nedostatečně o ceny

Věk a životní prostředí versus ekonomický růst

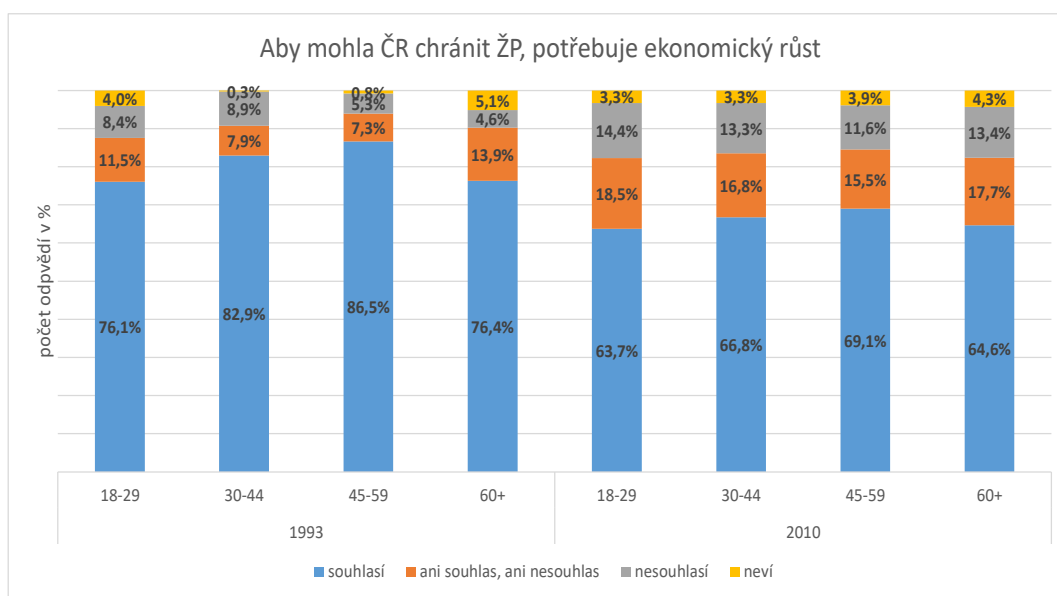
Následující srovnání bude mezi proměnnou věk a odpověďmi na otázku, zda Česká republika potřebuje ekonomický růst, aby mohla chránit životní prostředí. V roce 1993 na tuto otázku bylo sebráno celkem 1000 odpovědí, v roce 2010 jich bylo sebráno 1428.

Z odpovědí vyplývá, že v roce 1993 souhlasí ve všech věkových kategoriích od 76,1 % až po 86,9 % respondentů, je zde tedy vyjádřeno, že kdokoliv ve věku od 18 let a výše souhlasí s tím, že Česká republika potřebuje ekonomický růst, aby mohla chránit životní prostředí. Nejvíce souhlasných odpovědí zvolili respondenti ve věku 45 – 59 let, dohromady 86,5 %, za nimi následovala kategorie 30 – 44 s 82,9 %, lidé nad 60 let volili tuto možnost v 76,4 % případů a nejmladší věková skupina volila tuto odpověď v 76,1 %

Když jsem porovnála stejná čísla o 17 let později, tak z dat vyplynulo, že počet respondentů, kteří souhlasí se snížil, nejmladší věková skupina zaznamenala úbytek o 12,4 %, v kategorii lidí mezi 30 – 44 roky ubylo souhlasných odpovědí o 16,1 %. Souhlas s tím, že Česká republika potřebuje ekonomický růst u kategorie 45 – 59 klesl dokonce o 17,4 % a poslední věková skupina – lidé nad 60 let – zaznamenala úbytek souhlasných odpovědí o 11,8 %. Nejvíce souhlasných odpovědí se znovu objevilo ve věkové skupině 45 – 59 let. S tím jak, klesají kladná stanoviska u všech věkových

skupin v roce 2010 se zároveň zvyšují ta negativní a zároveň se respondenti ve všech věkových kategoriích přesunuli k neutrálnímu stanovisku a to k odpovědi ani souhlasím, ani nesouhlasím. Ačkoliv mezi lety 1993 a 2010 se podíl odpovídajících, kteří označili odpověď „souhlasím“, snížil, stále je patrné, že většina respondentů ve všech věkových kategoriích a v obou srovnávaných letech souhlasí s tím, že aby mohla ČR chránit životní prostředí, potřebuje ekonomický růst. Chí-kvadrát test v roce 1993 neukázal, že by se objevila závislost mezi věkem a souhlasem/nesouhlasem v dané otázce, v roce 2010 zde ale již vyšla závislost.

Graf 5. Ekonomický růst a věk

Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí podle věku

Jedna z dalších otázek, která se ve výzkumech shodovala s ostatními napříč roky, zněla takto: *jak dalece jste vy osobně ochoten(a) platit mnohem vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí.* V roce 1993 bylo sebráno celkem 995 platných dotazníků, v šetření v roce 2010 bylo sebráno 1428 odpovědí.

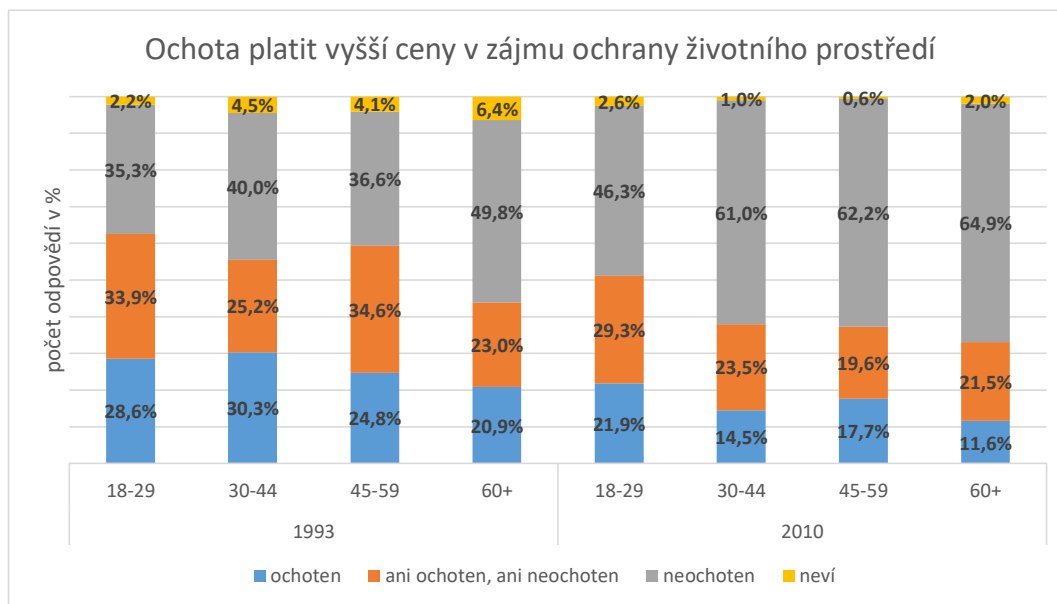
V roce 1993 by bylo ochotno platit vyšší ceny celkem 28,6 % dotázaných ve věkové kategorii 18 – 29 let, neutrální stanovisko zvolilo 33,9 % odpovídajících a vyšší ceny by nebylo ochotno platit 35,3 % respondentů. Největší rozdíl je znatelný mezi respondenty nad 60 let, v této kategorii bylo ochotných platit vyšší ceny celkem 20,9 %. Více peněz v rámci ochrany životního prostředí by nebyla ochotna platit skoro polovina respondentů 60 +. Jak je patrné z grafu, neochotných respondentů je vždy více než těch

ochotných. Lze tedy říci, že lidé v různých věkových skupinách v roce 1993 nebyli ochotni platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí.

V roce 2010 nejvíce rostl podíl odpovědi „neochoten“ napříč věkovými skupinami, což je důsledkem doznívající ekonomické krize z roku 2008, kdy byla velká skupina lidí jakéhokoliv věku nezaměstnaná, a proto respondenti nebyli ochotní vynakládat finanční prostředky na ochranu životního prostředí. Rozdíl u kategorie 18 až 29 let v odpovědi ochoten mezi lety 1993 a 2010 klesl o 6,7 na 21,9 %, u kategorie 30 – 44 let klesl také a to o 15,8 %. U lidí ve věku 45 – 59 let podíl lidí ochotných platit vyšší ceny poklesl o 7,1 % na 17,7 % a u kategorie nad 60 let činil rozdíl 9,3 %.

V roce 2010 také poklesl počet odpovědí u neutrální možnosti odpovědi ani ochoten, ani neochoten právě směrem k neochotě platit vyšší ceny. Trend neochoty platit vyšší ceny v zájmu ochrany ŽP ve všech věkových kategoriích se tedy napříč sedmnácti lety umocnil, patrně i kvůli právě probíhající ekonomické krizi. Podle chí-kvadrát testu se jak v roce 1993 tak v roce 2010 objevila závislost mezi věkem a ochotou platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí.

Graf 6. Věk a ochota platit vyšší ceny

Třídění odpadu podle věku

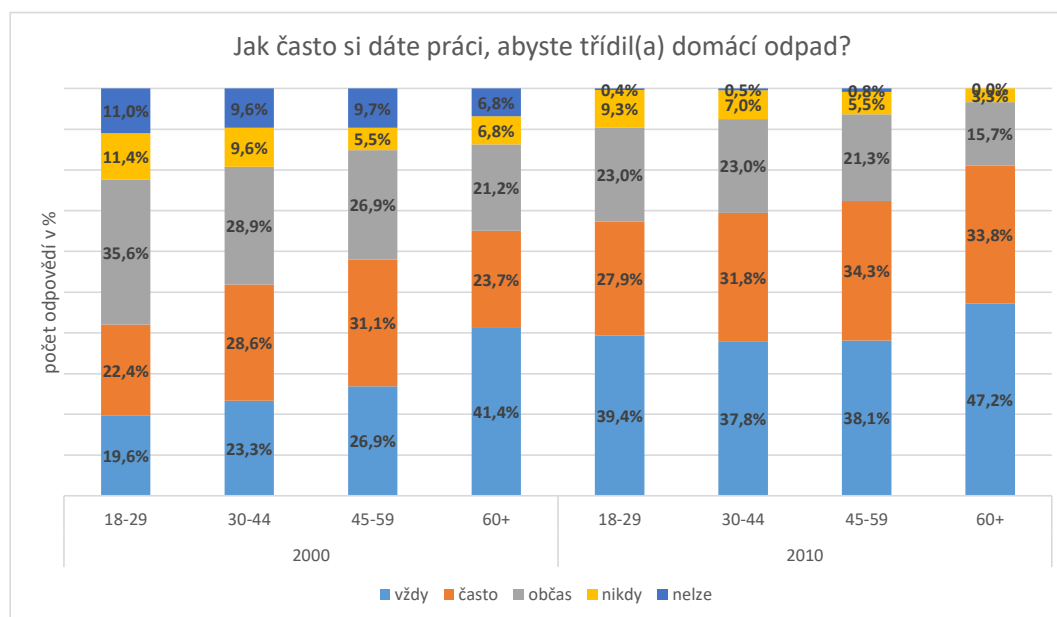
V otázce: *jak často si dáte práci, abyste třídil(a) domácí odpad – sklo, noviny, plast k recyklaci* jsou velmi zřetelné rozdíly mezi jednotlivými lety, ve kterých probíhala šetření, zatímco v roce 1993 nemohlo třídít přes čtyřicet procent respondentů ve všech věkových kategoriích, v roce 2000 a 2010 se tato hodnota značně snížila, v roce 2010 již netvoří prakticky ani 1 % odpovědí. Tento jev souvisí (jak jsem již zmínila výše) s tím, jak se rozšiřovaly recyklační služby a sběrná místa.

Z dat v letech 2000 a 2010 lze také vyčíst, že respondenti, kteří odpad třídí pouze „občas“ nebo netřídí nikdy, ubývají a zvyšuje se podíl lidí, kteří třídí „vždy“ nebo „často“, a to opět napříč všemi věkovými skupinami. Jedinou výjimku tvoří lidé ve věku 45 – 59 let, kde kategorii nikdy zvolilo stejný počet respondentů. Věková skupina lidí mezi 18 – 29 lety v roce 2010, která volila odpověď „občas“ poklesla o 12,6 % na 23 %, stejně tak je vidět i pokles u lidí ve věku 30 – 44 let a to o 5,9 %. O 5,6 % klesla hodnota u skupiny respondentů ve věku 45 – 59 let a u respondentů starších šedesáti let klesající trend pokračoval, odpověď „občas“ zvolilo o 5,5 % respondentů méně v roce 2010. Strmě narůstá odpověď „vždy“ v prvních třech věkových skupinách (u lidí mezi 18 – 29 lety činí nárůst v roce 2010 19,8 %), pomalejší nárůst je u lidí nad 60 let, zde tato kategorie roste nejpomaleji a to o 5,8 %. U lidí starších šedesáti let nejvíce rostla odpověď často, kde rozdíl činil 10,1 %.

Sečtu – li kategorie vždy, často a občas u všech věkových skupin, je patrné, že alespoň občas třídí nejvíce právě lidé nad 60 let, a to jak v roce 2000, tak v roce 2010 a nejméně třídí kategorie nejmladších, ačkoliv se procenta za sedm let zvýšila u všech věkových skupin, a to vždy o nejméně deset procent.

Podle chí-kvadrát testu se závislost mezi věkem a tříděním odpadu v roce 1993 neobjevila, stejně tomu bylo v roce 2000. V roce 2010 se již závislost objevila.

Graf 7. Věk a třídění odpadu

Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle pohlaví

V již zmíněné otázce o pracovních příležitostech a současných cenách jsem tentokrát zkoumala odpovědi mužů a žen za roky 1993, 2000 a 2010. Validních odpovědí v roce 1993 bylo celkem 1002, v roce 2000 bylo platných všech 1244 dotazníků a v nejnovějším roce šetření, 2010, byly taktéž platné všechny odpovědi v dotazníku.

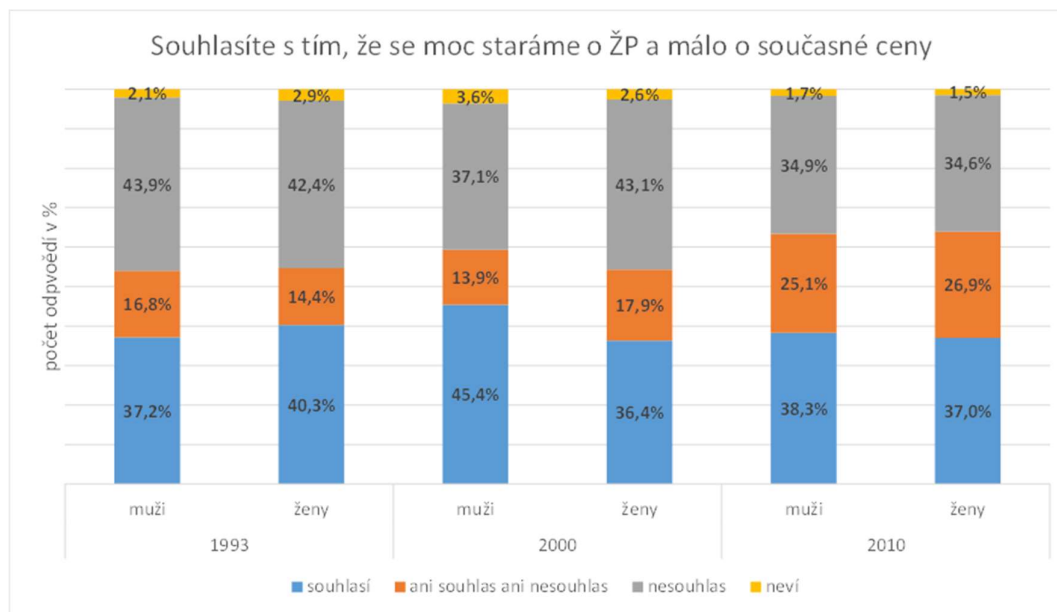
Rozdíly mezi souhlasnými a nesouhlasnými odpověďmi v roce 1993 u mužů jsou ve prospěch nesouhlasných odpovědí, těch je 43,9 %, zatímco „souhlas“ zvolilo 37,2 % mužů. U žen není mezi těmito kategoriemi velký rozdíl, i zde převážila nesouhlasná odpověď (celkem v 42,4 %), ale rozdíl mezi souhlasem a nesouhlasem činil pouhých 1,9 %.

V roce 2000 naopak u mužů převážila odpověď „souhlas“ a rozdíl mezi tímto a předchozím rokem v této kategorii činí 8,2 %. V tomto roce došlo ke snížení počtu odpovědí „nesouhlas“ o 6,8 % a navýšení u souhlasných odpovědí o 8,3 %. U žen klesl počet souhlasících o 3,9 % a u nesouhlasících došlo k nárůstu o 0,7 %. Lze také vidět nárůst u kategorie ani souhlas, ani nesouhlas oproti roku 1993.

Nárůst mužů i žen u neutrální kategorie ani souhlas ani nesouhlas pokračuje i v roce 2010, kde takto odpovědělo 25,1 % mužů a 26,9 % žen, což je oproti roku 1993

nárůst o 8,3 % u mužů a o 12,5 % u žen, do této kategorie se přesouvají jak souhlasící, tak nesouhlasící respondenti, jak muži, tak i ženy. V roce 1993 ani v roce 2010 se po spočtení testu chí-kvadrát neobjevila závislost u pohlaví v otázce souhlasu s tím, že se příliš staráme o životní prostředí a málo o současné ceny a pracovní příležitosti.

Graf 8. Pohlaví a pracovní příležitosti

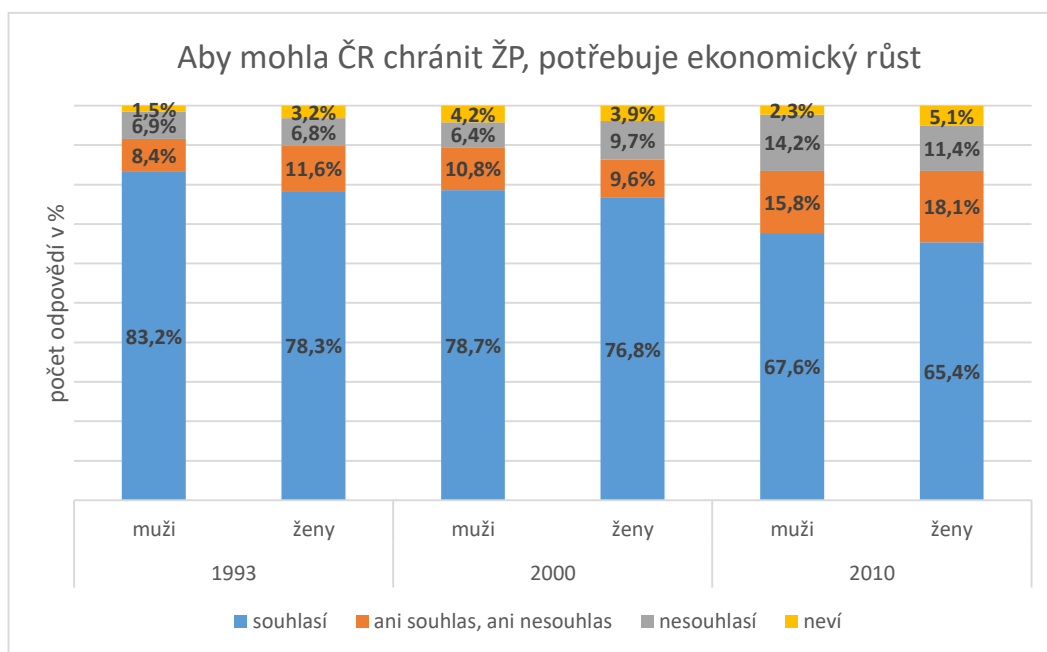

Pohlaví a životní prostředí versus ekonomický růst

Na otázku, jak moc souhlasíte s tím, že Česká republika potřebuje ekonomický růst, aby mohla chránit životní prostředí odpovídalo v roce 1993 celkem 1003 respondentů, v roce 2000 bylo sebráno 1244 dotazníků, validní byly všechny odpovědi, stejně tak v roce 2010, kdy se sebralo 1841 dotazníků.

Z dat je viditelná značná převaha souhlasících respondentů, jak mužů, tak žen, a to ve všech sledovaných letech. Zároveň ale data v průběhu let nerostou, trendem je, že počty souhlasících respondentů klesají a zvyšuje se počet nesouhlasících mužů i žen, a to značně, rozdíl souhlasících mezi lety 1993 a 2010 je 15,6 % u mužů a u žen je to 12,9 %. Zatímco v roce 1993 chí-kvadrát nepotvrdil závislost mezi pohlavím a danou otázkou, v roce 2010 již ano.

Graf 9. Pohlaví a ekonomický růst

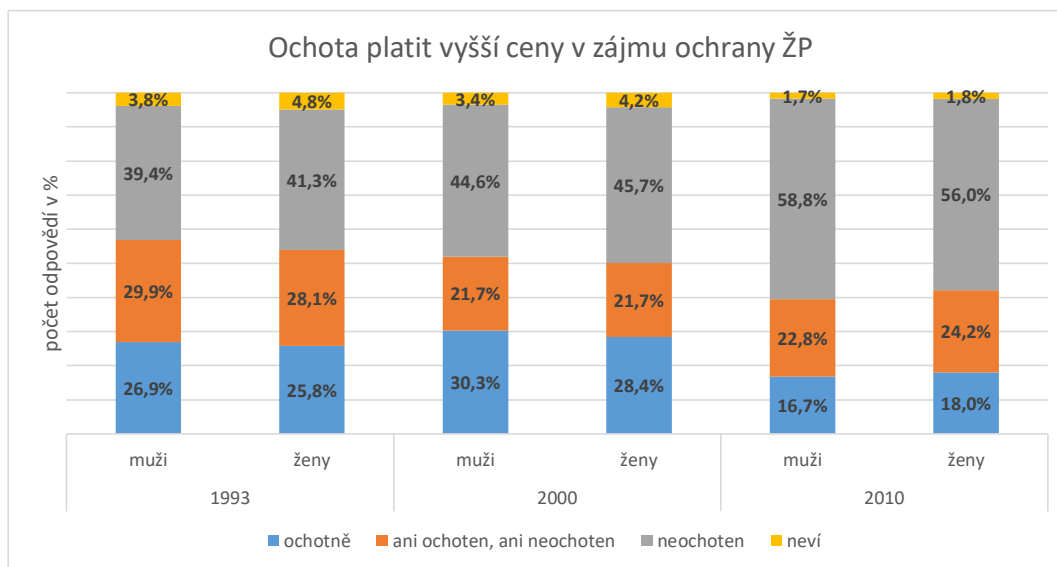
Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí podle pohlaví

Další otázkou bylo, zda by byli respondenti ochotni platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí. V roce 1993 bylo platných 998 odpovědí z 1005, roce 2000 bylo validních všech 1244 dotazníků a v roce 2010 také platilo všech 1841 dotazníků.

Mezi lety 1993 a 2000 celková ochota platit více peněz v zájmu ochrany životního prostředí rostla jak mezi muži, tak mezi ženami, u mužů zároveň rostla celková neochota, stejně tak u žen. Celkově ale převažuje neochota chránit životní prostředí tím, že respondenti budou platit vyšší ceny.

V roce 2010 počet souhlasných odpovědí klesá, u mužů o 10,2 % a u žen o 7,8 % oproti roku 1993 a rapidně se zvedá neochota a to o 19,4 % u mužů a o 11,4 % u žen což je patrně způsobeno zmíněnou ekonomickou krizí. Je tedy viditelná neochota platit v zájmu ochrany životního prostředí vyšší ceny, která je ještě umocněna v roce 2010 ekonomickou krizí. Ani v jednom ze zkoumaných roků chí-kvadrát test neukázal souvislost mezi pohlavím a ochotou platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí.

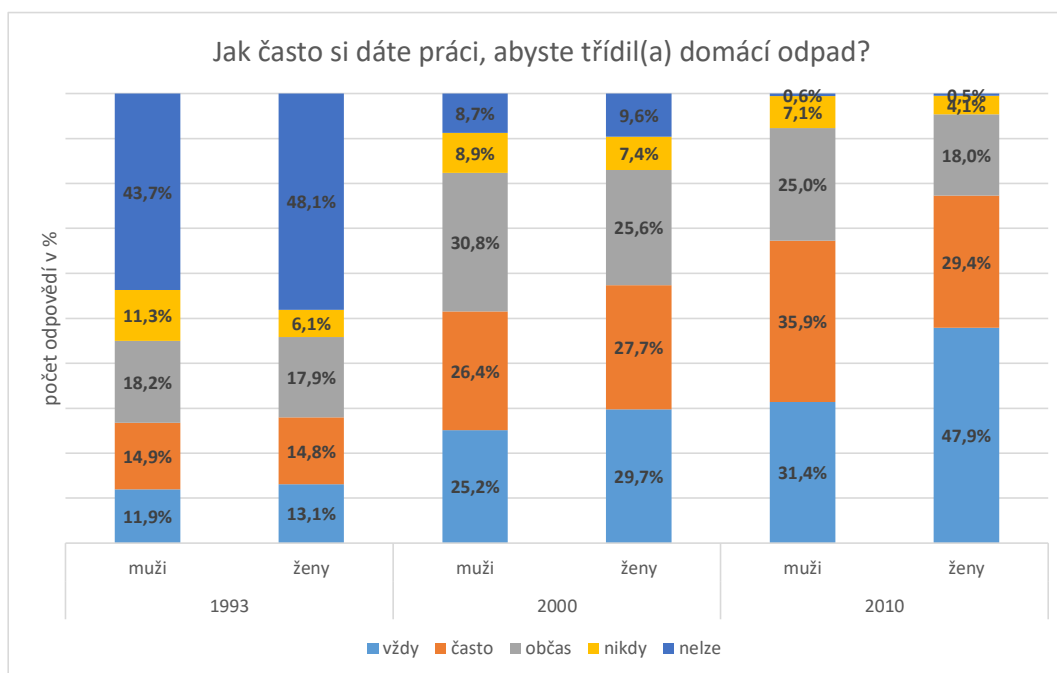
Graf 10. Pohlaví a ochota platit vyšší ceny

Třídění odpadu podle pohlaví

I zde je viditelný rozvoj a postup recyklace, z dat ale lze vyčíst, že více třídí ženy než muži, a to ve všech letech, nejvíce se muži a ženy v odpovědi „vždy“ liší v roce 2010 a to dokonce o 16,5 %. Mužů, kteří nikdy netřídí, napříč roky ubývá, v roce 1993 byl jejich podíl 11,3 %, v roce 2010 tato hodnota klesla o 4,2 % na 7,1 %. I přes to, že mužů v této skupině ubývá, stále je těchto odpovědí více než u žen ve všech sledovaných letech. Chí-kvadrát test prokázal závislost mezi pohlavím a tříděním odpadu v roce 2010, v roce 1993 se ale tato závislost neobjevuje.

Graf 11. Pohlaví a třídění odpadu

Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle vzdělání

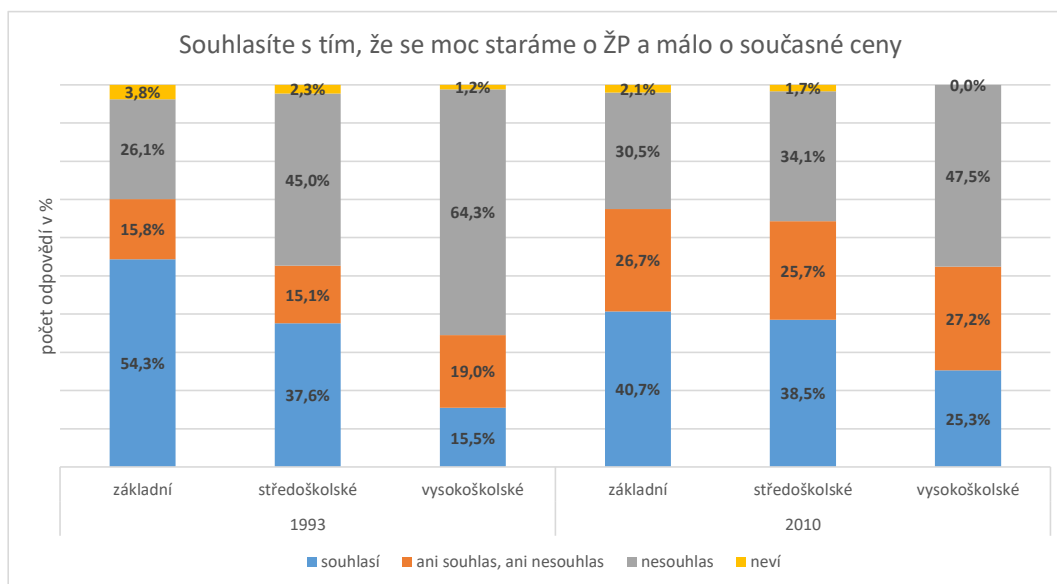
Další proměnná, na kterou jsem se zaměřila bylo vzdělání. Na dotaz, do jaké míry souhlasíte s tím, že se příliš staráme o budoucnost životního prostředí a nedostatečně o současné ceny a pracovní příležitosti odpovědělo v roce 1993 1005 respondentů, validních odpovědí bylo 1002, v roce 2010 bylo z 1841 6 odpovědí missing.

Rozdíly mezi různě vzdělanými lidmi v roce 1993 jsou velké, zatímco u obyvatel se základním vzděláním s tímto výrokem souhlasí více než polovina všech dotázaných (54,3 %), u lidí středoškolsky vzdělaných je tento souhlas vyjádřen u 37,6 % a u respondentů, kteří měli vysokoškolské vzdělání s tímto výrokem souhlasí pouze v 15,5 % případů. Stejně tak, je tomu u nesouhlasných a odpovědí, kdy lidé se základním vzděláním volili „nesouhlas“ v 23,6 % případů, vysokoškolské vzdělání zvolili 64,2 % nesouhlasných odpovědí. Lze tedy vidět, že čím vyšší stupeň dosaženého vzdělání, tím více respondenti nesouhlasí s tím, že péče o životní prostředí je v porovnání se současnými cenami a pracovními příležitostmi příliš důležitá.

V roce 2010 již u základně vzdělaných respondentů celkově souhlasí o 13,6 % méně dotazovaných než v předchozím zmíněném roce, ale stále jde o 40,7 % ze všech odpovědí. Nárůst zaznamenala odpověď ani souhlasím ani nesouhlasím, a to o 10,9 %. K odpovědi ani souhlas, ani nesouhlas se v roce 2010 také více přesunuli středoškolsky

vzdělání respondenti, u kterých byl v této kategorii zaznamenán nárůst o 10,6 %, podíl souhlasících stoupl také, ale pouze o 0,9 % středoškolsky vzdělaných lidí. Zajímavý vývoj nastal u lidí vysokoškolsky vzdělaných, kde narostl souhlas s tímto výrokem o 9,8 % na 25,3 % a vzrostla též hodnota neutrální odpovědi a to o 8,2 %. Zároveň s tím klesly nesouhlasné odpovědi o 16,8 %. I zde platí, že čím vyšší vzdělání, tím je větší nesouhlas tím, že se moc staráme o životní prostředí a málo o současné ceny, nicméně v roce 2010 těchto odpovědí ubývá. V obou letech test chí-kvadrát objevil závislost mezi vzděláním a souhlasem s výrokem, že se příliš staráme o ŽP a málo o současné ceny a pracovní příležitosti.

Graf 12. Vzdělání a pracovní příležitosti

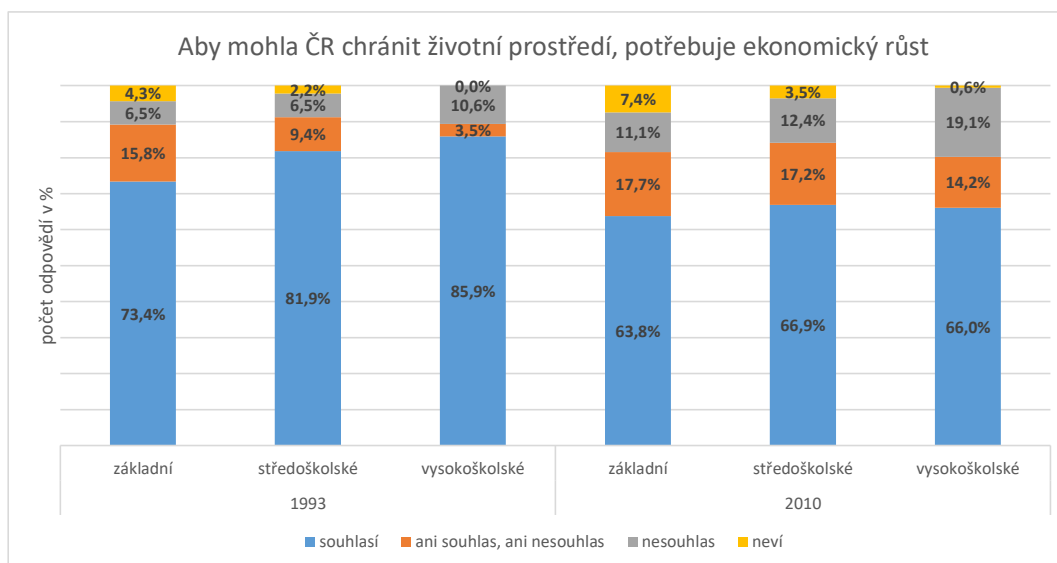
Vzdělání a životní prostředí versus ekonomický růst

V otázce, zda ČR potřebuje ekonomický růst, aby mohla chránit životní prostředí, bylo v roce 1993 sesbíráno celkem 1003 platných dotazníků. V roce 2010 se sebralo 1835 dotazníků.

S tím, že Česko potřebuje ekonomický růst, aby mohlo chránit přírodu, souhlasí většina všech dotázaných v obou letech, jejich hodnota nikdy neklesne pod 73,4 % v roce 1993 a pod 63,8 % v roce 2010. Je zde ale vidět pokles, který činí u lidí se základním vzděláním 9,6 %, u středoškolsky vzdělaných respondentů 15 % a u lidí s nejvyšším dosaženým stupněm vzdělání klesá hodnota dokonce o 19,9 %.

S tím, jak si respondenti postupně přestávají myslet, že je potřeba ekonomický růst k tomu, aby ČR mohla chránit ŽP stoupají hodnoty u odpovědi ani souhlas, ani nesouhlas a nesouhlas u všech skupin. Můžeme tedy říci, že v průběhu let klesá potřeba ekonomického růstu k tomu, aby mohla Česká republika chránit životní prostředí. V roce 1993 vyšla hodnota chí-kvadrát testu hraniční, p hodnota byla 0,05, závislost vzdělání a souhlasu s daným výrokiem o ekonomickém růstu zde tedy není. V roce 2010 je již závislost výroku na vzdělání objevena.

Graf 13. Vzdělání a ekonomický růst

Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí podle vzdělání

V roce 1993 bylo v otázce: *jak dalece jste vy osobně ochoten(a) platit mnohem vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí* sesbíráno celkem 998 odpovědí. V roce 2010 tuto otázku zodpovědělo celkem 1831 respondentů.

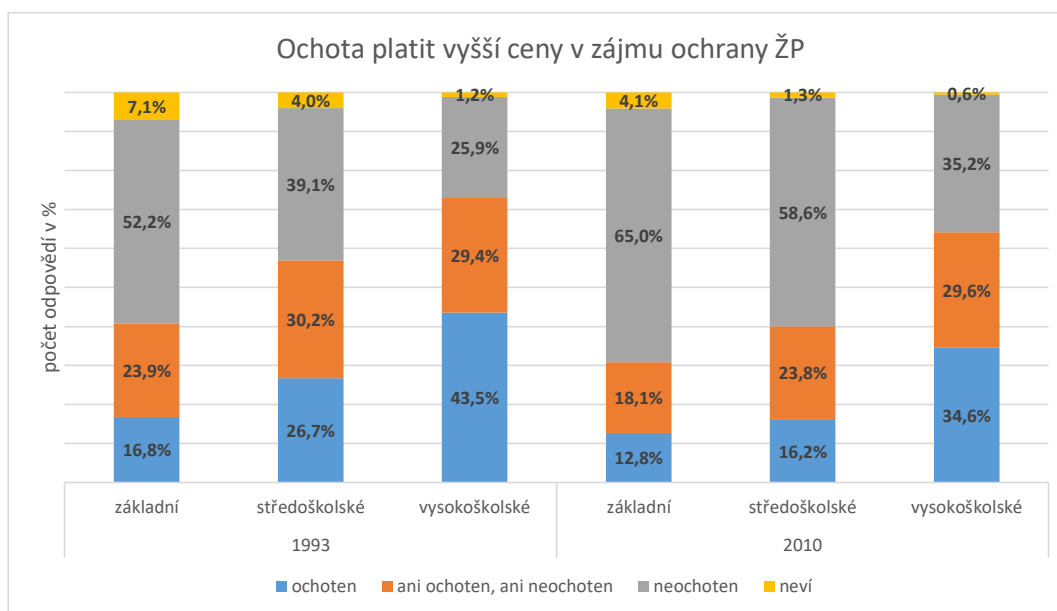
Lidé se základním vzděláním v roce 1993 nebyli ochotni platit vyšší ceny, tuto odpověď zvolila více než polovina respondentů (52,2 %). Porovnám – li tuto hodnotu s rokem 2010, je vidět, že se ještě zvýšila na 65 %. Snížily se zároveň počty ochotných respondentů platit vyšší ceny za ochranu životního prostředí.

U středoškolsky vzdělaných respondentů je v roce 1993 nejvíce volenou kategorií neochota platit vyšší ceny (39,1 %), ale početnou skupinu odpovědí zde tvoří i možnost odpovědi ani ochoten, ani neochoten a to 30,2 %. Celkově je ochotno platit vyšší ceny 26,7 % lidí se středním vzděláním. S porovnáním v roce 2010 je znatelný rozdíl u počtu neochotných respondentů, kterých o sedm let později přibýlo 19,5 %.

V kategorii vysokoškolsky vzdělaných lidí v roce 1993 je ochotno platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí 43,5 % všech respondentů, ale v roce 2010 klesl jejich počet na 34,6 %. Ani ochoten, ani neochoten zvolilo v roce 1993 29,4 % lidí, a v roce 2010 jejich počet klesl stoupl pouze o 0,2 %. U vysokoškolsky vzdělaných taktéž v roce 2010 převážila neochota platit vyšší ceny v rámci ochrany životního prostředí, což svědčí o tom, že i jich se ekonomická krize dotkla, což je ostatně patrné na všech skupinách.

Test chí-kvadrát objevil, že mezi vzděláním a ochotou platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí je závislost u obou zkoumaných let.

Graf 14. Vzdělání a ochota platit vyšší ceny

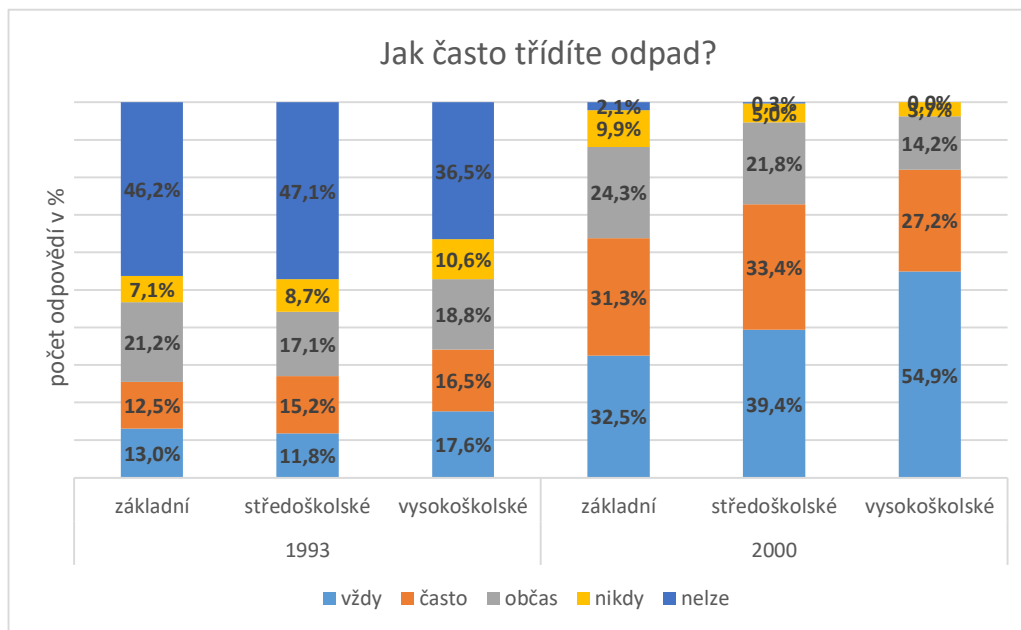
Ochota třídit odpad podle vzdělání

V otázce třídění odpadu bylo v roce 1993 sebráno celkem 1005 dotazníků, platných bylo 1004. V následujícím srovnávaném šetření v roce 2010 se vybralo 1841 dotazníků a platných odpovědí bylo 1834.

I zde jsou razantní rozdíly v kategorii „nelze“ a s tím, jak se rozšířila možnost recyklace, tato kategorie respondentů postupně zmizela. Jak v roce 1993, tak v roce 2010 nejčastěji třídili vysokoškolsky vzdělaní respondenti, rozdíl mezi nimi a lidmi se základním vzděláním činil v roce 1993 19,2 % lidí, kteří třídili alespoň „občas“. V roce 2010 byl rozdíl mezi odpovědi „občas“ u lidí se základním a vysokoškolským

vzděláním 8,2 %. V roce 1993 test chí-kvadrát neobjevil závislost vzdělání a třídění odpadu, v roce 2010 již ale ano.

Graf 15. Vzdělání a třídění odpadu

Péče o životní prostředí versus péče o ceny a pracovní příležitosti podle profese

V roce 1993 bylo z celkových 1005 dotazníků v otázce profese validních 920, v roce 2010 bylo z celkem 1841 platných 1488 odpovědí.

V odpovědích z roku 2010 jsou velké rozdíly u lidí pracujících v ozbrojených silách, v roce 1993 nejsou tyto lidé uvedeni vůbec. V roce 1993 je to z důvodu nesebrání žádné odpovědi v této kategorii, proto jsem tuto skupinu pracujících v tabulce z tohoto roku úplně vynechala. U již zmíněného roku 2010 jsou to pouze dvě odpovědi, které souhlasí, nebo jsou neutrální.

Nejvíce souhlasných odpovědí v prvním šetření v roce 1993 zvolili lidé zaměstnaní jako řemeslníci a opraváři, následovali pomocní a nekvalifikovaní pracovníci a obsluha strojů a zařízení, montéři. Nejvíce nesouhlasných odpovědí zvolili lidé, kteří pracovali jako specialisté, a to s velkou převahou, bylo jich 71,4 %. Za nimi následovali zákonodárci a řídicí pracovníci a úředníci.

V roce 2010 nejvíce souhlasili lidé, kteří pracovali jako kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství, za nimi následovali lidé pracující jako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci a obsluha strojů a zařízení, montéři. Naopak nejvíce

nesouhlasné odpovědi uváděli lidé, kteří pracují jako zákonodárci a řídicí pracovníci, kterých bylo 46,5 %, za nimi byli lidé, kteří pracují jako techničtí a odborní pracovníci a úředníci. Podle chí-kvadrát testu se v roce 1993 objevila souvislost mezi vzděláním a daným výrokem o tom, že se více staráme o životní prostředí než o současné ceny a pracovní příležitosti, v roce 2010 již ale test tuto závislost neobjevuje.

Tabulka 3. Profese a pracovní příležitosti 1993

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
PROFESE	zákonodárci a řídicí pracovníci	Row %	27,6%	10,3%	60,3%	1,7%	100,0%
	specialisté		19,0%	9,5%	71,4%	,0%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		36,0%	11,8%	50,7%	1,4%	100,0%
	úředníci		28,8%	18,2%	53,0%	,0%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		41,9%	21,5%	33,3%	3,2%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		43,1%	15,3%	37,5%	4,2%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		48,7%	15,9%	33,6%	1,8%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		45,1%	18,9%	33,6%	2,5%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci		46,3%	16,5%	33,5%	3,7%	100,0%
Total			40,3%	15,7%	41,7%	2,3%	100,0%

Tabulka 4. Profese a pracovní příležitosti 2010

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
PROFESE	zaměstnanci v ozbrojených silách	Row %	50,0%	50,0%	,0%	,0%	100,0%
	zákonodárci a řídicí pracovníci		25,4%	28,2%	46,5%	,0%	100,0%
	specialisté		33,7%	30,8%	34,9%	,6%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		34,7%	26,4%	38,4%	,5%	100,0%
	úředníci		39,8%	24,6%	35,7%	,0%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		38,7%	27,0%	31,5%	2,8%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		50,0%	20,0%	30,0%	,0%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		41,5%	24,3%	32,7%	1,5%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		44,1%	29,4%	23,8%	2,8%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci		48,1%	21,7%	26,4%	3,8%	100,0%
Total			39,0%	26,3%	33,2%	1,5%	100,0%

Profese a životní prostředí versus ekonomický růst

Otázku, která se týkala ekonomického růst zodpovědělo v roce 1993 celkem 922 lidí. V roce 2010 se sesbíralo celkem 1841 odpovědí, validních bylo 1488 dotazníků.

Z dat vyplývá, že v roce 2010 ubylo ve všech pracovních zařazeních odpovědi „souhlasím“ s tím, že ČR potřebuje ekonomický růst, aby mohla chránit životní prostředí, ačkoliv u všech pracujících stále tato volba převažovala, a to jak v roce 1993,

tak v roce 2010. S tím, jak ubývalo respondentů u souhlasné možnosti odpovědi, tak jich přibývalo u neutrální a negativní možnosti. V roce 1993 nejvíce souhlasili lidé pracující jako obsluha strojů a zařízení, následovali zákonodárci a řídicí pracovníci. Naopak nejvíce nesouhlasili respondenti pracující jako specialisté a techničtí a odborní pracovníci. V roce 2010 nejvíce souhlasili s výrokem úředníci, za nimi byli techničtí a odborní pracovníci. Chí-kvadrát ani u jednoho roku neobjevil závislost mezi profesí a tím, že aby Česká republika mohla chránit životní prostředí, potřebuje ekonomický růst.

Tabulka 5. Profese a ekonomický růst 1993

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
PROFESE	zákonodárci a řídicí pracovníci	Row %	84,7%	8,5%	6,8%	,0%	100,0%
	specialisté		81,0%	4,8%	14,3%	,0%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		80,6%	10,4%	7,6%	1,4%	100,0%
	úředníci		78,8%	12,1%	6,1%	3,0%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		81,7%	10,8%	4,3%	3,2%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		76,1%	11,3%	7,0%	5,6%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		82,3%	10,6%	2,7%	4,4%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		86,3%	6,5%	7,3%	,0%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci		82,3%	10,4%	3,7%	3,7%	100,0%
Total			81,8%	9,9%	5,9%	2,5%	100,0%

Tabulka 6. Profese a ekonomický růst 2010

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
PROFESE	zaměstnanci v ozbrojených silách	Row %	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	zákonodárci a řídicí pracovníci		69,0%	14,1%	15,5%	1,4%	100,0%
	specialisté		71,0%	14,2%	13,0%	1,8%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		71,8%	13,0%	13,0%	2,3%	100,0%
	úředníci		71,9%	17,0%	9,4%	1,8%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		61,3%	19,0%	14,1%	5,6%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		60,0%	15,0%	15,0%	10,0%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		63,2%	21,3%	12,9%	2,6%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		68,5%	15,4%	11,9%	4,2%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci		66,0%	16,0%	13,2%	4,7%	100,0%
Total			67,0%	17,0%	12,8%	3,2%	100,0%

Ochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany ŽP podle profese

V roce 1993 bylo z 1005 odpovědí celkem 87 odpovědí missing, zatímco v roce 2010 bylo celkem 1841 dotazníků platných 1488 odpovědí.

Nejvíce ochotní platit vyšší ceny za ochranu životního prostředí byli v roce 1993 lidé pracující jako zákonodárci a řídicí pracovníci, kterých bylo celkem 40,7 % a tito

lidé měli zároveň nejméně neochotných odpovědí a to 27,1 %. Těsně za zákonodárci byli specialisté, kteří by platili vyšší ceny v 38,1 % případů, a v 28,6 % případů by nebyli ochotni platit více, což byla druhá skupina lidí, kteří měli nejnižší právě neochotné možnosti odpovědí. Zajímaví jsou respondenti, kteří pracují v přírodě jako kvalifikovaní pracovníci v zemědělství a rybářství, kteří měli vůbec nejnižší procento souhlasných odpovědí celkově, pouhých 13,9 % z nich by platilo v zájmu ochrany životního prostředí více. Ačkoliv u této skupiny převažovaly nesouhlasné odpovědi a to u 41,7 % respondentů, bylo zde i velké zastoupení neutrální odpovědi, kterou zvolilo 38,9 %, což je napříč pracujícími nejvíce.

Data z roku 2010 jsou velmi ovlivněna ekonomickou krizí, jak jsem zmiňovala o několik řádků výše. U všech skupin vzrostla neochota platit v zájmu ochrany životního prostředí vyšší ceny, a to řádově o desítky procent, nejvíce u lidí v pracujících jako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci a to o 26,5 %. Klesaly i počty odpovědí u ani ochoten, ani neochoten, nicméně ne tak strmě jako u předchozí kategorie. Zajímaví jsou i pracovníci z oblasti zemědělství, rybářství a lesnictví, kteří měli v předchozím zmíněném roce nejvyšší podíl u neutrálních odpovědí. U nich nastal pokles o 23,9 % u neutrálního stanoviska a v roce 2010 je odpověď ani ochoten ani neochoten nejméně zastoupena právě u těchto pracujících, z této skupiny se respondenti přesunuli právě do neochotné kategorie. Zatímco v roce 1993 se závislost mezi profesí a ochotou platit vyšší ceny neobjevila, v roce 2010 již ano.

Tabulka 7. Profese a ochota platit vyšší ceny 1993

			vyšší ceny				Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	neví	
PROFESE	zákonodárci a řídicí pracovníci	Row	40,7%	28,8%	27,1%	3,4%	100,0%
	specialisté	%	38,1%	33,3%	28,6%	,0%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		29,2%	28,2%	39,2%	3,3%	100,0%
	úředníci		30,8%	29,2%	36,9%	3,1%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		25,8%	32,3%	37,6%	4,3%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		13,9%	38,9%	41,7%	5,6%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		22,1%	24,8%	47,8%	5,3%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		23,0%	27,0%	45,9%	4,1%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci		25,6%	26,8%	43,3%	4,3%	100,0%
Total			26,4%	28,9%	40,7%	4,0%	100,0%

Tabulka 8. Profese a ochota platit vyšší ceny 2010

			vyšší ceny				Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	neví	
PROFESE	zaměstnanci v ozbrojených silách	Row %	,0%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%
	zákonodárci a řídicí pracovníci specialisté		29,6%	21,1%	49,3%	,0%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		24,9%	24,3%	49,1%	1,8%	100,0%
	úředníci		23,6%	23,6%	50,9%	1,9%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		12,9%	25,1%	61,4%	,6%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		16,5%	22,2%	60,1%	1,2%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		20,0%	15,0%	60,0%	5,0%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		10,5%	23,7%	65,2%	,6%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		16,1%	21,7%	61,5%	,7%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci		8,5%	21,7%	69,8%	,0%	100,0%
Total			16,7%	23,1%	59,1%	1,0%	100,0%

Třídění odpadu a profese

Z 1005 dotazníků bylo v roce 1993 validních celkem 922 odpovědí, v roce 2010 bylo z 1841 dotazníků platných 1487.

Z dat plyne, že v roce 1993 nejvíce třídili lidé, kteří pracovali jako zákonodárci a řídicí pracovníci, naopak nejméně ti, kteří pracovali jako úředníci, kdy odpověď „občas“ a „často“ třídí 57,6 % zákonodárců a 40 % úředníků. V porovnání s daty z roku 2010 nejvíce třídili kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství, „občas“, „často“, a „vždy“ v součtu zvolilo všech 100 % těchto pracovníků. V roce 2010 bylo po součtu odpovědí „vždy“, „často“ a „občas“ nejméně lidí, kteří se živí jako pomocní pracovníci, kdy třídí 91,6 % těchto pracovníků. Ani v jednom z roků podle chí-kvadrát testu nebyla objevena závislost mezi profesí respondenta a tříděním odpadu.

Tabulka 9. Profese a třídění odpadu 1993

			třídí odpad					Total
			vždy	často	občas	nikdy	nelze	
Profese	zákonodárci a řídicí pracovníci	Row %	15,3%	25,4%	16,9%	3,4%	39,0%	100,0%
	specialisté		14,3%	9,5%	19,0%	9,5%	47,6%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		11,4%	18,0%	15,6%	3,3%	51,7%	100,0%
	úředníci		10,8%	12,3%	16,9%	13,8%	46,2%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		15,1%	10,8%	15,1%	9,7%	49,5%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		18,1%	11,1%	15,3%	2,8%	52,8%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		9,7%	13,3%	17,7%	10,6%	48,7%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		14,5%	12,9%	16,1%	15,3%	41,1%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci		12,8%	14,6%	25,6%	8,5%	38,4%	100,0%
Total			13,0%	14,8%	17,9%	8,2%	46,1%	100,0%

Tabulka 10. Profese a třídění odpadu 2010

Profese x trídění odpadu

			trídění odpadu					Total
			vždy	často	občas	nikdy	v místě, kde žijí se recyklace neprovádí	
Profese	zaměstnanci v ozbrojených silách	Row %	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	zákonodárci a řídicí pracovníci		46,5%	36,6%	14,1%	2,8%	,0%	100,0%
	specialisté		52,7%	27,8%	17,2%	2,4%	,0%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		50,0%	27,3%	19,0%	3,7%	,0%	100,0%
	úředníci		46,5%	30,6%	18,2%	4,7%	,0%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		37,5%	33,1%	23,0%	5,2%	1,2%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemělství, lesnictví a rybářství		55,0%	25,0%	20,0%	,0%	,0%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		30,7%	38,3%	23,1%	7,9%	,0%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		30,8%	44,1%	19,6%	5,6%	,0%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní pracovníci		42,5%	23,6%	25,5%	6,6%	1,9%	100,0%
Total			41,0%	33,0%	20,6%	5,2%	,3%	100,0%

Závěr a shrnutí výsledků

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jak ovlivňují určité sociodemografické údaje jako je velikost místa bydliště, věk, pohlaví, vzdělání a zaměstnání respondenty, v jejich odpovědích na čtyři vybrané otázky, uvedené již v empirické části mé práce. Současně mě zajímal vývoj odpovědí na tyto otázky v čase, proto jsou porovnány za různé roky.

V rámci svého výzkumu jsem stanovila pět výzkumných otázek a pět hypotéz a svá zjištění bych zde ráda shrnula.

První výzkumná otázka se pojila s tématem mé práce, které mě zajímalo nejvíce a to, zda existují významné rozdíly v postojích k ochraně životního prostředí u respondentů žijících v různě velkých bydlištích. Má hypotéza byla, že respondenti z různých velikostních sídel budou mít odlišné postoje. Vybrala jsem výroky, které zněly: *příliš se staráme o budoucnost životního prostředí a nedostatečně o současné ceny a pracovní příležitosti a aby mohla Česká republika chránit životní prostředí, potřebuje ekonomický růst*. Dle mých zjištění nemá velikost místa bydliště na tyto dva postoje vliv. Naopak podle mých výsledků má vliv výše dosaženého vzdělání.

Druhá hypotéza se týkala pohlaví a jejich angažovanosti v rámci ochrany životního prostředí. Zde jsem zkoumala, jak by byli muži a ženy ochotni platit vyšší ceny v zájmu ochrany přírody, či jak často třídí odpad. Tyto údaje jsou nicméně v roce 2010 ovlivněny ekonomickou krizí, která ještě umocnila neochotu jak mužů, tak žen platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí. Neochota u obou pohlaví má velmi podobné zastoupení, ani zde se neobjevila souvislost mezi pohlavím a ochotou platit vyšší ceny. Zajímavá situace nastala u třídění odpadů, kdy s rozvojem veřejné politiky a rozšířením sběrných míst většina obyvatelstva začala také třídít odpady. Celkově ale více třídí ženy. Zde se nabízí srovnání s ostatními výzkumy, ze kterých také vyplývá, že Češi národ, který velmi často třídí odpad. Zároveň Jan Krajhanzl taktéž uvádí, že více třídí ženy. Odpovědí na mou výzkumnou otázku je, že respondenti vidí péči o životní prostředí spíše v činech (roztřídění odpadu je vidět hned, zatímco ceny se rozprostřou a jejich vliv není tak znatelný).

Třetí výzkumná otázka se týkala vlivu věku na ochotu vynaložit úsilí na ochranu životního prostředí. Jak bylo zmíněno výše, věk má vliv na ochotu platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí, nejvíce neochotná platit více peněz je nejstarší generace respondentů, proti nim stojí nejmladší věková skupina, která je ochotnější

platit vyšší ceny v zájmu ochrany životního prostředí. Naopak je zajímavé, že nejmladší lidé nejméně třídí odpad, a nejstarší třídí odpad nejvíce. V roce 2010 se objevila závislost mezi věkem a tříděním odpadu, v roce 1993 ale nebyla objevena. Věk má tedy vliv na třídění odpadu až v nejnovějším roce šetření.

Čtvrtá hypotéza zkoumala závislost mezi dosaženým vzděláním a postoji k ochraně životního prostředí. Vzdělání ovlivňuje postoj v otázce péče o životní prostředí v porovnání se současnými cenami a pracovními příležitostmi, nesouhlasně se k tomuto výroku nejvíce vyjadřovali vysokoškoláci, kteří mají více pracovních příležitostí než lidé s nižším vzděláním. Platí hypotéza, že nejvyšší dosažené vzdělání pozitivně ovlivňuje postoj k ochraně životního prostředí. Odpověď na čtvrtou výzkumnou otázku je tedy, že čím vyšší vzdělání, tím pozitivnější postoje k ochraně životního prostředí.

Poslední výzkumnou otázkou, kterou jsem v práci zkoumala bylo, zda typ zaměstnání ovlivňuje postoje k ochraně životního prostředí. Odpovědí je, že v interpretovaných daných dvou postojových otázkách pouze v jednom případě, a to v roce 1993 u otázky: staráme se příliš o životní prostředí a málo o současné ceny a pracovní příležitosti. Hypotéza, že by zaměstnání významně ovlivňovalo postoje k ochraně životního prostředí se tedy kromě jedné výjimky u staršího šetření nepotvrzuje a u novějšího výzkumu nemůže být potvrzena vůbec.

Výsledky dat ukazují na shodu s ostatními výzkumy především u třídění odpadů, i v tom, jak ke třídění přistupují muži a ženy. Zároveň pro mě byla překvapující ochota lidí chránit životní prostředí, která vyplynula z dalších výzkumů. Překvapující, ačkoliv ne v dobrém smyslu tohoto slova pro mě byla neochota platit vyšší ceny v zájmu ochrany a péče o životní prostředí. Tato data byla sice ovlivněna v roce 2010, ale i v předchozích šetřeních mě překvapila neochota připlatit si. Lidé jsou ochotni chránit přírodu, ale ne tím, že zaplatí vyšší ceny za zboží, ale spíš tím, že třídí odpad, nebo uklidí ve svém okolí.

Tato práce může posloužit jako doplnění souvislostí s ochranou přírody v určitých otázkách, ale jsem si vědoma, že rozsah této analýzy především v části srovnávaných odpovědí na dané otázky a výroky není velký a bylo by jistě přínosné, vhodné a zajímavé prozkoumat i další shodné otázky ve výzkumech ISSP a doplnit tak hypotézy a výzkumné otázky. Zároveň by se dala dát do souvislostí celá řada dalších

sociodemografických (osobní příjem, rodina, nebo například i víra v Boha), šetření ISSP jsou v těchto otázkách velmi podrobná. I teoretická část by mohla být rozšířena, protože pojmy město a vesnice jsou velmi obsáhlé, stejně tak přístupy k přírodě a životnímu prostředí.

Seznam literatury a elektronických zdrojů

Červenka J., M. Kubatová. *Česká veřejnost o globálních problémech – květen 2014* [online]. [cit. 01.05.2022]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1770/f9/oe140616.pdf

Český sociálněvědní datový archiv [online]. [cit. 30.04.2022]. Dostupné z: <http://nesstar.soc.cas.cz/webview/>.

Duffek, P. 2017. *Environmentalismus*. [online]. Sociologická encyklopedie. [cit. 27.04.2022]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Environmentalismus>.

Giddens, A., P Sutton. 2017. *Sociology*. UK: Polity Press. 8. vydání

Hanzlová, J. 2021. *Postoje a aktivity české společnosti vzhledem k životnímu prostředí – červenec 2021* [online]. [cit. 01.05.2022]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5425/f9/oe210813.pdf

Hepner, V., et al. 1975. *Průzkum postojů české veřejnosti k ochraně přírodního prostředí*. Praha: Ústav pro výzkum kultury

Hudečková, H. 2018 *Venkov*. [online]. Sociologická encyklopedie. [cit. 27.04.2022]. Dostupné z <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Venkov>.

Jandourek, J. 2007. *Sociologický slovník*. Praha: Portál

Kategorie CZ-ISCO [online]. [cit. 01.05.2022]. Dostupné z: <https://nsp.cz/isco>.

Komárek, S. 2008. *Příroda a kultura*. Praha: Nakladatelství Academia.

Kolářský, R. 2018. *Příroda*. [online]. Sociologická encyklopedie. [cit. 27.04.2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/P%C5%99%C3%ADroda>.

Krajhanzl, J. 2014. *Psychologie ve vztahu k přírodě a životnímu prostředí*. Brno: Lipka

Krajhanzl, J. 2018. *Vztah české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí*. Brno: Masarykova univerzita.

- Lamser, Z. 2017. *Ekologie člověka*. [online]. Sociologická encyklopedie. [cit. 26.04.2022] Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ekologie_%C4%8Dlov%C4%9Bka.
- Lamser, Z. 2018. *Ekologie*. [online] Sociologická encyklopedie. [cit. 26.04 2022] Dostupné z <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ekologie>.
- Lamser, Z. 2018. *Prostředí životní*. [online]. Sociologická encyklopedie. [cit. 26.04 2022] Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Prost%C5%99ed%C3%AD_%C5%BEivotn%C3%AD.
- Lapka, M. 2008. *Úvod do sociologie krajiny*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Laštůvka, Z., P. Krejčová. 2000. *Ekologie*. Brno: Konvoj.
- Librová, H. 1987. *Sociální potřeba a hodnota krajiny*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně.
- Librová, H. 2018. *Krajina*. [online]. Sociologická encyklopedie. [cit. 26.04.2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Krajina>.
- Majerová, V., et al. 2003. *Sociologie venkova a zemědělství*. Praha: Credit
- Nováková, J. 2014. *Vztah k životnímu prostředí a chování domácností – květen 2014* [online][cit. 26.04.2022] Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1771/f9/oe140617.pdf
- Our members*. [online] ISSP. [cit. 30.04.2022].
- Pospěch, et al. 2014. *Vynalézání v ČR venkova po roce 1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury
- Skýbová, M. 2011. *Etika a příroda. Proč brát morální ohledy na přírodu?* Červený Kostelec: Pavel Mervart
- Šamanová, G. 2006. *Ekologické jednání*. [online]. [cit. 01.05.2022]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a919/f9/100593s_oe60614.pdf.
- The International Social Survey Programme*. ISSP [online]. [cit. 30.04.2022] Dostupné z: <https://issp.org/about-issp/> .

Urban, L. 2006. *Sociologie*. Praha: Eurolex Bohemia

Vláčil, J. 2018. *Postoj*. [online] Sociologická encyklopedie. [cit. 26.04.2022] Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Postoj>.

Vojtíšková, K., V. Patočková, R. Mikešová. 2017. *Vztah obyvatel k přírodě a její ochraně. Sociologická perspektiva*. Praha: Středisko společných činností AV ČR, v.v.i.

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

1.	Velikost bydliště a nedostatečná péče o pracovní příležitosti v roce 1993.....	27
2.	Velikost bydliště a nedostatečná péče o pracovní příležitosti v roce 2010.....	27
3.	Profese a pracovní příležitosti 1993.....	45
4.	Profese a pracovní příležitosti 2010.....	45
5.	Profese a ekonomický růst 1993.....	46
6.	Profese a ekonomický růst 2010.....	46
7.	Profese a ochota platit vyšší ceny 1993.....	47
8.	Profese a ochota platit vyšší ceny 2010.....	48
9.	Profese a třídění odpadu 1993.....	48
10.	Profese a třídění odpadu 2010.....	49

Grafy

1.	Aby ČR mohla chránit životní prostředí, potřebuje ekonomický růst.....	28
2.	Ochota platit vyšší ceny a velikost bydliště.....	29
3.	Třídění odpadu v místě bydliště.....	30
4.	Příliš se staráme o ŽP a nedostatečně o ceny.....	32
5.	Ekonomický růst a věk.....	33
6.	Věk a ochota platit vyšší ceny.....	34
7.	Věk a třídění odpadu.....	36
8.	Pohlaví a pracovní příležitosti.....	37
9.	Pohlaví a ekonomický růst.....	38
10.	Pohlaví a ochota platit vyšší ceny.....	39
11.	Pohlaví a třídění odpadu.....	40

12.	Vzdělání a pracovní příležitosti.....	41
13.	Vzdělání a ekonomický růst.....	42
14.	Vzdělání a ochota platit vyšší ceny.....	43
15.	Vzdělání a třídění odpadu.....	44

Přílohy

Příloha č. 1 – kontingenční tabulky soubor z roku 1993

Obrázek 1

	Summary					
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
BYDLIŠTĚ × pracovní příležitosti	1002	99,7%	3	,3%	1005	100,0%
BYDLIŠTĚ × ekonomický růst	1003	99,8%	2	,2%	1005	100,0%
BYDLIŠTĚ × vyšší ceny	998	99,3%	7	,7%	1005	100,0%
BYDLIŠTĚ × třídí odpad	1004	99,9%	1	,1%	1005	100,0%
VĚK × pracovní příležitosti	999	99,4%	6	,6%	1005	100,0%
VĚK × ekonomický růst	1000	99,5%	5	,5%	1005	100,0%
VĚK × vyšší ceny	995	99,0%	10	1,0%	1005	100,0%
VĚK × třídí odpad	1001	99,6%	4	,4%	1005	100,0%
POHLAVÍ × pracovní příležitosti	1002	99,7%	3	,3%	1005	100,0%
POHLAVÍ × ekonomický růst	1003	99,8%	2	,2%	1005	100,0%
POHLAVÍ × vyšší ceny	998	99,3%	7	,7%	1005	100,0%
POHLAVÍ × třídí odpad	1004	99,9%	1	,1%	1005	100,0%
VZDĚLÁNÍ × pracovní příležitosti	1002	99,7%	3	,3%	1005	100,0%
VZDĚLÁNÍ × ekonomický růst	1003	99,8%	2	,2%	1005	100,0%
VZDĚLÁNÍ × vyšší ceny	998	99,3%	7	,7%	1005	100,0%
VZDĚLÁNÍ × třídí odpad	1004	99,9%	1	,1%	1005	100,0%
PROFESE × pracovní příležitosti	920	91,5%	85	8,5%	1005	100,0%
PROFESE × ekonomický růst	922	91,7%	83	8,3%	1005	100,0%
PROFESE × vyšší ceny	918	91,3%	87	8,7%	1005	100,0%
PROFESE × třídí odpad	922	91,7%	83	8,3%	1005	100,0%

Obrázek 2

BYDLIŠTĚ × ekonomický růst							
			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	76,7%	12,2%	7,4%	3,7%	100,0%
	předměstí		86,9%	7,7%	3,8%	1,5%	100,0%
	malé město		83,5%	8,7%	6,1%	1,7%	100,0%
	vesnice		76,4%	11,4%	9,1%	3,1%	100,0%
	samota		50,0%	33,3%	16,7%	,0%	100,0%
Total			80,7%	10,1%	6,9%	2,4%	100,0%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	16,92	12	,153
Likelihood Ratio	15,84	12	,199
Linear-by-Linear Association	,08	1	,771
N of Valid Cases	1003		

Obrázek 3

BYDLIŠTĚ × vyšší ceny

			vyšší ceny				Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	neví	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	29,9%	29,4%	35,3%	5,3%	100,0%
	předměstí		38,9%	20,6%	38,2%	2,3%	100,0%
	malé město		26,4%	30,2%	38,2%	5,2%	100,0%
	vesnice		17,8%	30,4%	48,6%	3,2%	100,0%
	samota		,0%	50,0%	50,0%	,0%	100,0%
Total			26,4%	29,0%	40,4%	4,3%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	31,67	12	,002
Likelihood Ratio	33,60	12	,001
Linear-by-Linear Association	6,10	1	,014
N of Valid Cases	998		

Obrázek 4

BYDLIŠTĚ × třídí odpad

			třídí odpad					Total
			vždy	často	občas	nikdy	nelze	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	10,0%	13,7%	17,9%	13,7%	44,7%	100,0%
	předměstí		10,8%	14,6%	21,5%	9,2%	43,8%	100,0%
	malé město		13,7%	16,5%	17,2%	7,8%	44,8%	100,0%
	vesnice		13,0%	13,0%	18,1%	5,5%	50,4%	100,0%
	samota		33,3%	16,7%	,0%	16,7%	33,3%	100,0%
Total			12,5%	14,8%	18,0%	8,6%	46,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	18,55	16	,292
Likelihood Ratio	18,42	16	,300
Linear-by-Linear Association	,23	1	,628
N of Valid Cases	1004		

Obrázek 5

VĚK × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VĚK	18-29	Row %	24,8%	16,8%	56,2%	2,2%	100,0%
	30-44		31,7%	11,9%	54,6%	1,7%	100,0%
	45-59		43,2%	16,5%	37,4%	2,9%	100,0%
	60+		56,5%	18,1%	21,9%	3,4%	100,0%
Total			38,8%	15,6%	43,0%	2,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	85,59	9	,000
Likelihood Ratio	89,30	9	,000
Linear-by-Linear Association	44,79	1	,000
N of Valid Cases	999		

Obrázek 6

VĚK × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VĚK	18-29	Row %	76,1%	11,5%	8,4%	4,0%	100,0%
	30-44		82,9%	7,9%	8,9%	,3%	100,0%
	45-59		86,5%	7,3%	5,3%	,8%	100,0%
	60+		76,4%	13,9%	4,6%	5,1%	100,0%
Total			80,7%	10,0%	6,9%	2,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	31,72	9	,000
Likelihood Ratio	33,44	9	,000
Linear-by-Linear Association	,00	1	,992
N of Valid Cases	1000		

Obrázek 7

VĚK × vyšší ceny

			vyšší ceny				Total	
			ochoten	ani ochoten,	ani neochoten	neochoten		neví
VĚK	18-29	Row %	28,6%		33,9%	35,3%	2,2%	100,0%
	30-44		30,3%		25,2%	40,0%	4,5%	100,0%
	45-59		24,8%		34,6%	36,6%	4,1%	100,0%
	60+		20,9%		23,0%	49,8%	6,4%	100,0%
Total			26,3%		28,9%	40,4%	4,3%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	26,12	9	,002
Likelihood Ratio	26,20	9	,002
Linear-by-Linear Association	11,46	1	,001
N of Valid Cases	995		

Obrázek 8

VĚK × třídění odpad

			třídění odpad					Total
			vždy	často	občas	nikdy	nelze	
VĚK	18-29	Row %	7,1%	13,3%	20,0%	13,3%	46,2%	100,0%
	30-44		11,9%	16,4%	18,1%	7,5%	46,1%	100,0%
	45-59		14,6%	16,7%	15,9%	8,1%	44,7%	100,0%
	60+		16,0%	12,2%	18,1%	5,9%	47,7%	100,0%
Total			12,5%	14,8%	18,0%	8,6%	46,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	20,73	12	,054
Likelihood Ratio	20,91	12	,052
Linear-by-Linear Association	2,57	1	,109
N of Valid Cases	1001		

Obrázek 9

POHLAVI × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
POHLAVI	muz	Row %	37,2%	16,8%	43,9%	2,1%	100,0%
	zena		40,3%	14,4%	42,4%	2,9%	100,0%
Total			38,8%	15,6%	43,1%	2,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	2,22	3	,529
Likelihood Ratio	2,22	3	,528
Linear-by-Linear Association	,16	1	,693
N of Valid Cases	1002		

Obrázek 10

POHLAVI × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
POHLAVI	muz	Row %	83,2%	8,4%	6,9%	1,5%	100,0%
	zena		78,3%	11,6%	6,8%	3,2%	100,0%
Total			80,7%	10,1%	6,9%	2,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	6,56	3	,087
Likelihood Ratio	6,71	3	,082
Linear-by-Linear Association	4,62	1	,032
N of Valid Cases	1003		

Obrázek 11

POHLAVI × vyšší ceny

			vyšší ceny				Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	neví	
POHLAVI	muz	Row %	26,9%	29,9%	39,4%	3,8%	100,0%
	zena		25,8%	28,1%	41,3%	4,8%	100,0%
Total			26,4%	29,0%	40,4%	4,3%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	1,19	3	,755
Likelihood Ratio	1,20	3	,754
Linear-by-Linear Association	,82	1	,364
N of Valid Cases	998		

Obrázek 12

POHLAVI × třídí odpad

			třídí odpad					Total
			vždy	často	občas	nikdy	nelze	
POHLAVI	muz	Row %	11,9%	14,9%	18,2%	11,3%	43,7%	100,0%
	zena		13,1%	14,8%	17,9%	6,1%	48,1%	100,0%
Total			12,5%	14,8%	18,0%	8,6%	46,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	9,29	4	,054
Likelihood Ratio	9,34	4	,053
Linear-by-Linear Association	,02	1	,900
N of Valid Cases	1004		

Obrázek 13

VZDĚLÁNÍ × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	54,3%	15,8%	26,1%	3,8%	100,0%
	středoškolské		37,6%	15,1%	45,0%	2,3%	100,0%
	vysokoškolské		15,5%	19,0%	64,3%	1,2%	100,0%
Total			38,8%	15,6%	43,1%	2,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	47,87	6	,000
Likelihood Ratio	50,92	6	,000
Linear-by-Linear Association	24,77	1	,000
N of Valid Cases	1002		

Obrázek 14

VZDĚLÁNÍ × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	73,4%	15,8%	6,5%	4,3%	100,0%
	středoškolské		81,9%	9,4%	6,5%	2,2%	100,0%
	vysokoškolské		85,9%	3,5%	10,6%	,0%	100,0%
Total			80,7%	10,1%	6,9%	2,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	18,46	6	,005
Likelihood Ratio	20,06	6	,003
Linear-by-Linear Association	7,46	1	,006
N of Valid Cases	1003		

Obrázek 15

VZDĚLÁNÍ × vyšší ceny

			vyšší ceny				Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	neví	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	16,8%	23,9%	52,2%	7,1%	100,0%
	středoškolské		26,7%	30,2%	39,1%	4,0%	100,0%
	vysokoškolské		43,5%	29,4%	25,9%	1,2%	100,0%
Total			26,4%	29,0%	40,4%	4,3%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	34,29	6	,000
Likelihood Ratio	34,13	6	,000
Linear-by-Linear Association	28,58	1	,000
N of Valid Cases	998		

Obrázek 16

VZDĚLÁNÍ × třídí odpad

			třídí odpad					Total
			vždy	často	občas	nikdy	nelze	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	13,0%	12,5%	21,2%	7,1%	46,2%	100,0%
	středoškolské		11,8%	15,2%	17,1%	8,7%	47,1%	100,0%
	vysokoškolské		17,6%	16,5%	18,8%	10,6%	36,5%	100,0%
Total			12,5%	14,8%	18,0%	8,6%	46,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	7,15	8	,521
Likelihood Ratio	7,07	8	,529
Linear-by-Linear Association	1,09	1	,297
N of Valid Cases	1004		

Příloha č. 2 – kontingenční tabulky soubor z roku 2000

Obrázek 17

Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
BYDLIŠTĚ × pracovní příležitosti	1226	98,6%	18	1,4%	1244	100,0%
BYDLIŠTĚ × ekonomický růst	1226	98,6%	18	1,4%	1244	100,0%
BYDLIŠTĚ × vyšší ceny	1183	95,1%	61	4,9%	1244	100,0%
BYDLIŠTĚ × Tridení domácího odpadu	1211	97,3%	33	2,7%	1244	100,0%
VĚK × pracovní příležitosti	1244	100,0%	0	,0%	1244	100,0%
VĚK × ekonomický růst	1244	100,0%	0	,0%	1244	100,0%
VĚK × vyšší ceny	1196	96,1%	48	3,9%	1244	100,0%
VĚK × Tridení domácího odpadu	1223	98,3%	21	1,7%	1244	100,0%
POHLAVÍ × pracovní příležitosti	1244	100,0%	0	,0%	1244	100,0%
POHLAVÍ × ekonomický růst	1244	100,0%	0	,0%	1244	100,0%
POHLAVÍ × vyšší ceny	1196	96,1%	48	3,9%	1244	100,0%
POHLAVÍ × Tridení domácího odpadu	1223	98,3%	21	1,7%	1244	100,0%
VZDĚLÁNÍ × pracovní příležitosti	1244	100,0%	0	,0%	1244	100,0%
VZDĚLÁNÍ × ekonomický růst	1244	100,0%	0	,0%	1244	100,0%
VZDĚLÁNÍ × vyšší ceny	1196	96,1%	48	3,9%	1244	100,0%
VZDĚLÁNÍ × Tridení domácího odpadu	1223	98,3%	21	1,7%	1244	100,0%
PROFESE × pracovní příležitosti	957	76,9%	287	23,1%	1244	100,0%
PROFESE × ekonomický růst	957	76,9%	287	23,1%	1244	100,0%
PROFESE × vyšší ceny	932	74,9%	312	25,1%	1244	100,0%
PROFESE × Tridení domácího odpadu	954	76,7%	290	23,3%	1244	100,0%

Obrázek 18

BYDLIŠTĚ × pracovní příležitost

			pracovní příležitost				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	31,6%	13,1%	52,5%	2,9%	100,0%
	předměstí		44,2%	8,0%	42,3%	5,5%	100,0%
	malé město		41,1%	19,7%	37,7%	1,5%	100,0%
	vesnice		43,2%	18,0%	35,7%	3,2%	100,0%
	samota		,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
Total			40,1%	16,3%	40,8%	2,8%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	40,40	12	,000
Likelihood Ratio	41,93	12	,000
Linear-by-Linear Association	8,78	1	,003
N of Valid Cases	1226		

Obrázek 19

BYDLIŠTĚ × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	76,6%	6,6%	9,8%	7,0%	100,0%
	předměstí		67,5%	13,5%	14,7%	4,3%	100,0%
	malé město		80,1%	10,4%	6,4%	3,2%	100,0%
	vesnice		80,3%	10,7%	7,0%	2,0%	100,0%
	samota		50,0%	,0%	50,0%	,0%	100,0%
Total			77,7%	10,1%	8,4%	3,8%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	34,07	12	,001
Likelihood Ratio	30,52	12	,002
Linear-by-Linear Association	10,62	1	,001
N of Valid Cases	1226		

Obrázek 20

BYDLIŠTĚ × vyšší ceny

			vyšší ceny			Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	36,9%	22,7%	40,3%	100,0%
	předměstí		30,7%	24,8%	44,4%	100,0%
	malé město		27,8%	22,5%	49,7%	100,0%
	vesnice		28,4%	21,9%	49,7%	100,0%
	samota		50,0%	,0%	50,0%	100,0%
Total			30,2%	22,7%	47,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	9,46	8	,305
Likelihood Ratio	9,76	8	,282
Linear-by-Linear Association	6,31	1	,012
N of Valid Cases	1183		

Obrázek 21

BYDLIŠTĚ × Tridení domácího odpadu

			Tridení domácího odpadu					Total
			vždy	casto	obcas	nikdy	recyklace se neprovádí	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	23,8%	27,6%	27,6%	10,9%	10,0%	100,0%
	předměstí		23,6%	28,7%	29,9%	7,0%	10,8%	100,0%
	malé město		30,3%	24,1%	27,9%	7,0%	10,7%	100,0%
	vesnice		29,4%	29,9%	26,7%	7,8%	6,1%	100,0%
	samota		,0%	50,0%	,0%	,0%	50,0%	100,0%
Total			27,8%	27,1%	27,7%	8,0%	9,3%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	20,50	16	,199
Likelihood Ratio	20,25	16	,209
Linear-by-Linear Association	5,57	1	,018
N of Valid Cases	1211		

Obrázek22

VĚK × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VĚK	18-29	Row %	29,5%	10,5%	56,8%	3,2%	100,0%
	30-44		33,5%	20,1%	43,8%	2,6%	100,0%
	45-59		46,6%	14,5%	35,6%	3,3%	100,0%
	60+		47,2%	18,8%	31,2%	2,8%	100,0%
Total			40,0%	16,3%	40,7%	3,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	51,00	9	,000
Likelihood Ratio	50,96	9	,000
Linear-by-Linear Association	23,33	1	,000
N of Valid Cases	1244		

Obrázek 23

VĚK × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VĚK	18-29	Row %	68,2%	13,2%	13,6%	5,0%	100,0%
	30-44		79,1%	10,6%	7,7%	2,6%	100,0%
	45-59		81,7%	8,1%	6,6%	3,6%	100,0%
	60+		77,3%	9,6%	7,4%	5,7%	100,0%
Total			77,6%	10,0%	8,4%	4,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	20,85	9	,013
Likelihood Ratio	19,81	9	,019
Linear-by-Linear Association	1,34	1	,247
N of Valid Cases	1244		

Obrázek 24

VĚK × vyšší ceny

			vyšší ceny			Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	
VĚK	18-29	Row %	37,5%	24,5%	38,0%	100,0%
	30-44		31,2%	25,2%	43,6%	100,0%
	45-59		31,4%	21,3%	47,3%	100,0%
	60+		22,5%	19,6%	57,8%	100,0%
Total			30,4%	22,6%	47,1%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	23,21	6	,001
Likelihood Ratio	23,34	6	,001
Linear-by-Linear Association	16,71	1	,000
N of Valid Cases	1196		

Obrázek 25

VĚK × Tridení domácího odpadu

			Tridení domácího odpadu					Total
			vždy	casto	obcas	nikdy	recyklace se neprovadi	
VĚK	18-29	Row %	19,6%	22,4%	35,6%	11,4%	11,0%	100,0%
	30-44		23,3%	28,6%	28,9%	9,6%	9,6%	100,0%
	45-59		26,9%	31,1%	26,9%	5,5%	9,7%	100,0%
	60+		41,4%	23,7%	21,2%	6,8%	6,8%	100,0%
Total			27,9%	27,1%	27,7%	8,0%	9,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	51,41	12	,000
Likelihood Ratio	49,95	12	,000
Linear-by-Linear Association	29,33	1	,000
N of Valid Cases	1223		

Obrázek 26

POHLAVÍ × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
POHLAVÍ	muz	Row %	45,4%	13,9%	37,1%	3,6%	100,0%
	zena		36,4%	17,9%	43,1%	2,6%	100,0%
Total			40,0%	16,3%	40,7%	3,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	12,78	3	,005
Likelihood Ratio	12,77	3	,005
Linear-by-Linear Association	4,02	1	,045
N of Valid Cases	1244		

Obrázek 27

POHLAVÍ × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
POHLAVÍ	muz	Row %	78,7%	10,8%	6,4%	4,2%	100,0%
	zena		76,8%	9,6%	9,7%	3,9%	100,0%
Total			77,6%	10,0%	8,4%	4,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	4,58	3	,205
Likelihood Ratio	4,71	3	,194
Linear-by-Linear Association	,37	1	,541
N of Valid Cases	1244		

Obrázek 28

POHLAVÍ × vyšší ceny

			vyšší ceny			Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	
POHLAVÍ	muz	Row %	31,3%	22,5%	46,2%	100,0%
	zena		29,7%	22,6%	47,7%	100,0%
Total			30,4%	22,6%	47,1%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	,40	2	,817
Likelihood Ratio	,40	2	,818
Linear-by-Linear Association	,40	1	,526
N of Valid Cases	1196		

Obrázek 29

POHLAVÍ × Tridení domácího odpadu

			Tridení domácího odpadu					Total
			vzdy	casto	obcas	nikdy	recyklace se neprovadi	
POHLAVÍ	muz	Row %	25,2%	26,4%	30,8%	8,9%	8,7%	100,0%
	zena		29,7%	27,7%	25,6%	7,4%	9,6%	100,0%
Total			27,9%	27,1%	27,7%	8,0%	9,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	6,38	4	,173
Likelihood Ratio	6,36	4	,174
Linear-by-Linear Association	2,03	1	,154
N of Valid Cases	1223		

Obrázek 30

VZDĚLÁNÍ × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	45,5%	14,3%	34,4%	5,8%	100,0%
	středoškolské		41,4%	16,8%	39,4%	2,5%	100,0%
	vysokoškolské		22,8%	15,4%	58,5%	3,3%	100,0%
Total			40,0%	16,3%	40,7%	3,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	27,88	6	,000
Likelihood Ratio	27,58	6	,000
Linear-by-Linear Association	6,66	1	,010
N of Valid Cases	1244		

Obrázek 31

VZDĚLÁNÍ × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	73,4%	11,7%	9,7%	5,2%	100,0%
	středoškolské		78,5%	9,8%	8,1%	3,6%	100,0%
	vysokoškolské		75,6%	9,8%	8,9%	5,7%	100,0%
Total			77,6%	10,0%	8,4%	4,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	3,26	6	,776
Likelihood Ratio	3,09	6	,797
Linear-by-Linear Association	,10	1	,757
N of Valid Cases	1244		

Obrázek 32

VZDĚLÁNÍ × vyšší ceny

			vyšší ceny			Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	24,8%	24,1%	51,0%	100,0%
	středoškolské		28,4%	22,5%	49,1%	100,0%
	vysokoškolské		52,5%	21,2%	26,3%	100,0%
Total			30,4%	22,6%	47,1%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	34,17	4	,000
Likelihood Ratio	32,88	4	,000
Linear-by-Linear Association	22,25	1	,000
N of Valid Cases	1196		

Obrázek 33

VZDĚLÁNÍ × Tridení domácího odpadu

			Tridení domácího odpadu					Total
			vždy	casto	občas	nikdy	recyklace se neprovádí	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	28,3%	24,3%	27,0%	9,9%	10,5%	100,0%
	středoškolské		26,6%	27,4%	28,1%	8,4%	9,5%	100,0%
	vysokoškolské		37,6%	29,1%	25,6%	2,6%	5,1%	100,0%
Total			27,9%	27,1%	27,7%	8,0%	9,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	13,05	8	,110
Likelihood Ratio	14,62	8	,067
Linear-by-Linear Association	6,32	1	,012
N of Valid Cases	1223		

Obrázek 34

PROFESE × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
PROFESE	zaměstnanci v ozbrojených silách	Row %	28,6%	,0%	71,4%	,0%	100,0%
	zákonodárci a řídicí pracovníci		44,2%	15,4%	40,4%	,0%	100,0%
	specialisté		32,0%	19,0%	49,0%	,0%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		36,7%	21,5%	38,6%	3,2%	100,0%
	úředníci		39,0%	20,6%	39,0%	1,4%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		54,5%	11,8%	32,7%	,9%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		16,7%	33,3%	50,0%	,0%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		51,3%	13,0%	33,1%	2,6%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		45,8%	13,5%	36,8%	3,9%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní zaměstnanci		43,2%	23,0%	32,4%	1,4%	100,0%
Total			43,2%	17,0%	37,8%	2,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	39,98	27	,052
Likelihood Ratio	43,40	27	,024
Linear-by-Linear Association	2,89	1	,089
N of Valid Cases	957		

Obrázek 35

PROFESE × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
PROFESE	zaměstnanci v ozbrojených silách	Row %	57,1%	,0%	28,6%	14,3%	100,0%
	zákonodárci a řídicí pracovníci		90,4%	3,8%	3,8%	1,9%	100,0%
	specialisté		74,0%	14,0%	11,0%	1,0%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		80,4%	10,1%	7,6%	1,9%	100,0%
	úředníci		84,4%	7,8%	7,1%	,7%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		83,6%	7,3%	6,4%	2,7%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		83,3%	,0%	16,7%	,0%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		81,8%	9,7%	4,5%	3,9%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		81,9%	11,0%	5,8%	1,3%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní zaměstnanci		73,0%	10,8%	9,5%	6,8%	100,0%
Total			81,0%	9,5%	7,1%	2,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	35,08	27	,137
Likelihood Ratio	31,35	27	,257
Linear-by-Linear Association	,66	1	,417
N of Valid Cases	957		

Obrázek 36

PROFESE × vyšší ceny

			vyšší ceny			Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	
PROFESE	zaměstnanci v ozbrojených silách	Row %	57,1%	,0%	42,9%	100,0%
	zákonodárci a řídicí pracovníci	%	25,5%	35,3%	39,2%	100,0%
	specialisté		43,9%	15,3%	40,8%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		32,0%	22,9%	45,1%	100,0%
	úředníci		31,4%	21,2%	47,4%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		22,2%	22,2%	55,6%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		50,0%	33,3%	16,7%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		28,2%	18,1%	53,7%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		24,5%	25,8%	49,7%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní zaměstnanci		16,7%	20,8%	62,5%	100,0%
Total			29,0%	21,9%	49,1%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	36,56	18	,006
Likelihood Ratio	37,22	18	,005
Linear-by-Linear Association	12,71	1	,000
N of Valid Cases	932		

Obrázek 37

PROFESE × Trídění domácího odpadu

			Trídění domácího odpadu					Total
			vždy	často	občas	nikdy	recyklace se neprovádí	
PROFESE	zaměstnanci v ozbrojených silách	Row %	57,1%	14,3%	14,3%	,0%	14,3%	100,0%
	zákonodárci a řídicí pracovníci		21,2%	36,5%	19,2%	7,7%	15,4%	100,0%
	specialisté		37,0%	26,0%	24,0%	8,0%	5,0%	100,0%
	techničtí a odborní pracovníci		35,0%	22,9%	27,4%	7,0%	7,6%	100,0%
	úředníci		28,6%	35,0%	16,4%	9,3%	10,7%	100,0%
	pracovníci ve službách a prodeji		25,5%	19,1%	30,0%	12,7%	12,7%	100,0%
	kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství		66,7%	16,7%	,0%	16,7%	,0%	100,0%
	řemeslníci a opraváři		23,5%	30,1%	30,7%	7,8%	7,8%	100,0%
	obsluha strojů a zařízení, montéři		29,0%	27,1%	29,7%	4,5%	9,7%	100,0%
	pomocní a nekvalifikovaní zaměstnanci		23,0%	25,7%	33,8%	9,5%	8,1%	100,0%
Total			29,0%	27,3%	26,4%	8,1%	9,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	49,82	36	,063
Likelihood Ratio	51,97	36	,041
Linear-by-Linear Association	1,72	1	,189
N of Valid Cases	954		

Příloha č. 3 – kontingenční tabulky soubor z roku 2010

Obrázek 38

Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
BYDLIŠTĚ × pracovní příležitosti	1836	99,7%	5	,3%	1841	100,0%
BYDLIŠTĚ × ekonomický růst	1836	99,7%	5	,3%	1841	100,0%
BYDLIŠTĚ × vyšší ceny	1836	99,7%	5	,3%	1841	100,0%
BYDLIŠTĚ × třídění odpadu	1835	99,7%	6	,3%	1841	100,0%
VĚK × pracovní příležitosti	1428	77,6%	413	22,4%	1841	100,0%
VĚK × ekonomický růst	1428	77,6%	413	22,4%	1841	100,0%
VĚK × vyšší ceny	1428	77,6%	413	22,4%	1841	100,0%
VĚK × třídění odpadu	1427	77,5%	414	22,5%	1841	100,0%
POHLAVÍ × pracovní příležitosti	1841	100,0%	0	,0%	1841	100,0%
POHLAVÍ × ekonomický růst	1841	100,0%	0	,0%	1841	100,0%
POHLAVÍ × vyšší ceny	1841	100,0%	0	,0%	1841	100,0%
POHLAVÍ × třídění odpadu	1840	99,9%	1	,1%	1841	100,0%
VZDĚLÁNÍ × pracovní příležitosti	1835	99,7%	6	,3%	1841	100,0%
VZDĚLÁNÍ × ekonomický růst	1835	99,7%	6	,3%	1841	100,0%
VZDĚLÁNÍ × vyšší ceny	1835	99,7%	6	,3%	1841	100,0%
VZDĚLÁNÍ × třídění odpadu	1834	99,6%	7	,4%	1841	100,0%
PROFESE × pracovní příležitosti	1488	80,8%	353	19,2%	1841	100,0%
PROFESE × ekonomický růst	1488	80,8%	353	19,2%	1841	100,0%
PROFESE × vyšší ceny	1488	80,8%	353	19,2%	1841	100,0%
PROFESE × třídění odpadu	1487	80,8%	354	19,2%	1841	100,0%

Obrázek 39

BYDLIŠTĚ × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	66,3%	18,0%	12,8%	2,9%	100,0%
	předměstí		67,4%	14,7%	15,8%	2,1%	100,0%
	malé město		66,9%	17,7%	11,9%	3,5%	100,0%
	vesnice		65,5%	15,6%	13,5%	5,4%	100,0%
	samota		85,7%	,0%	14,3%	,0%	100,0%
Total			66,4%	17,0%	12,8%	3,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	9,80	12	,634
Likelihood Ratio	11,00	12	,529
Linear-by-Linear Association	1,28	1	,258
N of Valid Cases	1836		

Obrázek 40

BYDLIŠTĚ x vyšší ceny

			vyšší ceny				Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	neví	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	16,6%	23,9%	57,9%	1,6%	100,0%
	předměstí		25,3%	15,8%	54,7%	4,2%	100,0%
	malé město		17,0%	23,5%	58,2%	1,3%	100,0%
	vesnice		17,8%	24,4%	55,9%	1,9%	100,0%
	samota		,0%	28,6%	57,1%	14,3%	100,0%
Total			17,4%	23,5%	57,4%	1,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	18,68	12	,097
Likelihood Ratio	15,07	12	,237
Linear-by-Linear Association	,00	1	,946
N of Valid Cases	1836		

Obrázek 41

BYDLIŠTĚ x třídění odpadu

			třídění odpadu					Total
			vždy	často	občas	nikdy	v místě, kde žiji se recyklace neprovádí	
BYDLIŠTĚ	velké město	Row %	37,1%	32,7%	21,8%	8,0%	,4%	100,0%
	předměstí		31,6%	34,7%	21,1%	7,4%	5,3%	100,0%
	malé město		39,8%	33,6%	21,2%	5,1%	,3%	100,0%
	vesnice		45,0%	31,0%	20,6%	3,2%	,2%	100,0%
	samota		14,3%	28,6%	57,1%	,0%	,0%	100,0%
Total			39,8%	32,7%	21,4%	5,6%	,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	64,92	16	,000
Likelihood Ratio	40,00	16	,001
Linear-by-Linear Association	10,64	1	,001
N of Valid Cases	1835		

Obrázek 42

VĚK × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VĚK	18-29	Row %	33,3%	28,5%	37,4%	,7%	100,0%
	30-44		37,3%	25,0%	36,0%	1,8%	100,0%
	45-59		37,6%	29,6%	31,5%	1,4%	100,0%
	60+		45,7%	22,0%	30,8%	1,5%	100,0%
Total			38,9%	26,0%	33,7%	1,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	16,82	9	,052
Likelihood Ratio	16,87	9	,051
Linear-by-Linear Association	6,86	1	,009
N of Valid Cases	1428		

Obrázek 43

VĚK × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VĚK	18-29	Row %	63,7%	18,5%	14,4%	3,3%	100,0%
	30-44		66,8%	16,8%	13,3%	3,3%	100,0%
	45-59		69,1%	15,5%	11,6%	3,9%	100,0%
	60+		64,6%	17,7%	13,4%	4,3%	100,0%
Total			66,2%	17,0%	13,1%	3,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	3,59	9	,936
Likelihood Ratio	3,60	9	,936
Linear-by-Linear Association	,04	1	,832
N of Valid Cases	1428		

Obrázek 44

VĚK × vyšší ceny

			vyšší ceny				Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	neví	
VĚK	18-29	Row %	21,9%	29,3%	46,3%	2,6%	100,0%
	30-44		14,5%	23,5%	61,0%	1,0%	100,0%
	45-59		17,7%	19,6%	62,2%	,6%	100,0%
	60+		11,6%	21,5%	64,9%	2,0%	100,0%
Total			15,9%	23,0%	59,6%	1,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	34,86	9	,000
Likelihood Ratio	35,26	9	,000
Linear-by-Linear Association	10,94	1	,001
N of Valid Cases	1428		

Obrázek 45

VĚK × třídění odpadu

			třídění odpadu					Total
			vždy	často	občas	nikdy	v místě, kde žiji se recyklace neprovádí	
VĚK	18-29	Row %	39,4%	27,9%	23,0%	9,3%	,4%	100,0%
	30-44		37,8%	31,8%	23,0%	7,0%	,5%	100,0%
	45-59		38,1%	34,3%	21,3%	5,5%	,8%	100,0%
	60+		47,2%	33,8%	15,7%	3,3%	,0%	100,0%
Total			40,8%	32,2%	20,5%	6,0%	,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	28,43	12	,005
Likelihood Ratio	30,29	12	,003
Linear-by-Linear Association	15,85	1	,000
N of Valid Cases	1427		

Obrázek 46

POHLAVÍ × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
POHLAVÍ	Muz	Row %	38,3%	25,1%	34,9%	1,7%	100,0%
	Zena		37,0%	26,9%	34,6%	1,5%	100,0%
Total			37,6%	26,0%	34,8%	1,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	,86	3	,834
Likelihood Ratio	,86	3	,834
Linear-by-Linear Association	,03	1	,861
N of Valid Cases	1841		

Obrázek 47

POHLAVÍ × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
POHLAVÍ	Muz	Row %	67,6%	15,8%	14,2%	2,3%	100,0%
	Zena		65,4%	18,1%	11,4%	5,1%	100,0%
Total			66,5%	17,0%	12,8%	3,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	13,61	3	,003
Likelihood Ratio	13,89	3	,003
Linear-by-Linear Association	4,05	1	,044
N of Valid Cases	1841		

Obrázek 48

POHLAVÍ × vyšší ceny

			vyšší ceny				Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	neví	
POHLAVÍ	Muz	Row %	16,7%	22,8%	58,8%	1,7%	100,0%
	Zena		18,0%	24,2%	56,0%	1,8%	100,0%
Total			17,4%	23,5%	57,4%	1,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	1,52	3	,678
Likelihood Ratio	1,52	3	,678
Linear-by-Linear Association	,64	1	,425
N of Valid Cases	1841		

Obrázek 49

POHLAVÍ × třídění odpadu

			třídění odpadu					Total
			vždy	často	občas	nikdy	v místě, kde žiji se recyklace neprovádí	
POHLAVÍ	Muz	Row %	31,4%	35,9%	25,0%	7,1%	,6%	100,0%
	Zena		47,9%	29,4%	18,0%	4,1%	,5%	100,0%
Total			39,8%	32,6%	21,4%	5,6%	,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	55,37	4	,000
Likelihood Ratio	55,79	4	,000
Linear-by-Linear Association	39,34	1	,000
N of Valid Cases	1840		

Obrázek 50

VZDĚLÁNÍ × pracovní příležitosti

			pracovní příležitosti				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	40,7%	26,7%	30,5%	2,1%	100,0%
	středoškolské		38,5%	25,7%	34,1%	1,7%	100,0%
	vysokoškolské		25,3%	27,2%	47,5%	,0%	100,0%
Total			37,7%	26,0%	34,8%	1,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	19,74	6	,003
Likelihood Ratio	22,38	6	,001
Linear-by-Linear Association	5,30	1	,021
N of Valid Cases	1835		

Obrázek 51

VZDĚLÁNÍ × ekonomický růst

			ekonomický růst				Total
			souhlasí	ani souhlas, ani nesouhlas	nesouhlasí	neví	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	63,8%	17,7%	11,1%	7,4%	100,0%
	středoškolské		66,9%	17,2%	12,4%	3,5%	100,0%
	vysokoškolské		66,0%	14,2%	19,1%	,6%	100,0%
Total			66,4%	17,0%	12,8%	3,8%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	20,10	6	,003
Likelihood Ratio	19,91	6	,003
Linear-by-Linear Association	4,14	1	,042
N of Valid Cases	1835		

Obrázek 52

VZDĚLÁNÍ × vyšší ceny

			vyšší ceny				Total
			ochoten	ani ochoten, ani neochoten	neochoten	neví	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	12,8%	18,1%	65,0%	4,1%	100,0%
	středoškolské		16,2%	23,8%	58,6%	1,3%	100,0%
	vysokoškolské		34,6%	29,6%	35,2%	,6%	100,0%
Total			17,4%	23,6%	57,4%	1,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	65,00	6	,000
Likelihood Ratio	59,00	6	,000
Linear-by-Linear Association	46,02	1	,000
N of Valid Cases	1835		

Obrázek 53

VZDĚLÁNÍ × třídění odpadu

			třídění odpadu					Total
			vždy	často	občas	nikdy	v místě, kde žiji se recyklace neprovádí	
VZDĚLÁNÍ	základní	Row %	32,5%	31,3%	24,3%	9,9%	2,1%	100,0%
	středoškolské		39,4%	33,4%	21,8%	5,0%	,3%	100,0%
	vysokoškolské		54,9%	27,2%	14,2%	3,7%	,0%	100,0%
Total			39,9%	32,6%	21,4%	5,6%	,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Sig. (2-tailed)
Pearson Chi-Square	41,40	8	,000
Likelihood Ratio	36,61	8	,000
Linear-by-Linear Association	32,12	1	,000
N of Valid Cases	1834		